

Årsberetning 2009 - Oslo Elveforum

Innhold

Oslo Elveforums arbeid.....	2
Formål.....	2
Oslo Elveforums organisasjonsarbeid.....	2
Virksomheten i 2009.....	3
Blågrønn hovedstadsaksjon og elveadopsjon.....	4
Andre miljøaktiviteter.....	6
Fagmøter vår og høst 2009.....	7
Samspill Oslo kommune – Oslo Elveforum om Oslo, bærekraftig by med byøkologisk program.....	14
Vassdragene og kommunens administrasjon.....	15
Vassdragsforum (SaFoVa).....	16
Argumenter for gjenåpning av vassdrag.....	17
Vann – liv – biologi.....	18
Årsmeldinger fra elveforeninger og – grupper.....	19
Akerselva.....	19
Alna.....	20
Arbeidsgruppen Alna tilbake til Middelalder – Oslo.....	21
Ellingsrudelva.....	22
Frognerelva.....	22
Gjersjøelva.....	24
Hoffselva med Makrellbekken.....	25
Hovinbekken.....	27
Mærradalsbekken.....	28
Miljøprosjekt Ljanselva.....	29
Lysakerelva øvre og nedre del.....	31
Østensjøvannet.....	32

Oslo Elveforums arbeid

FORMÅL

Oslo Elveforum ser det som sin hovedoppgave å støtte opp om Oslo kommunes, nabo-kommunenes og andre offentlige og private institusjoners arbeid med å gjenskape byens blågrønne årenett fra Marka til Fjorden. Vi ønsker å være et kraftsenter i et omfattende miljønettverk som arbeider fram rene og rensede vassdrag - med optimal vannføring, med et rikt biologisk mangfold og med grønne, publikumsåpne elvebredder. Vi avgrensner vårt arbeid til vassdragene i byggesonen mellom Marka og Fjorden.

Den andre hovedoppgaven retter seg mot byens befolkning, særlig barn og unge, gjennom prosjektet *Blågrønn hovedstadsaksjon*. Vi arbeider for å informere om betydningen av Oslos blågrønne struktur som et element for trivsel og glede i nærmiljøet og for å inspirere flest mulig barn, unge og voksne til å engasjere seg i et "lokalt eierskap" gjennom en ordning med elveadopsjon for skoler, boligsameier, institusjoner, bedrifter og andre interesserte. En styrking av bydelenes engasjement i den blå-grønne sektor er ønskelig i denne sammenheng.

OSLO ELVEFORUMS ORGANISASJONSARBEID

Oslo Elveforum (OE) ble stiftet i år 2000 og er utviklet til et arbeidsfellesskap for 12 elvegrupper og ideelle foreninger, som virker til det beste for Oslos "blågrønne struktur". Dette dreier seg om de ti vassdragene og Østensjøvannet – både blå vannløp, vannspeil, dammer og grønne kantsoner, som sammen er viktige deler av det biologiske mangfoldet i hovedstaden. Spørsmålet om å etablere et felles byomfattende nettverk av venner for disse elvene vil bli nærmere vurdert.

For noen av vassdragene ivaretas arbeidet av **medlemsorganisasjoner**: Lysakervassdragets Venner (LvV), Miljøforeningen Akerselvas venner (MAV), Alnaelvas Venner (ALV) og Østensjøvannets Venner (ØVV).

Mærradalsbekken, Hoffselva med Makrellbekken, Frognerelva, Hovinbekken, Ljanselva og grensevassdragene Gjersjøelva mot Oppegård og Ellingsrudelva mot Lørenskog har **arbeidsgrupper** med en kjerne av aktive vassdragsvenner, som driver sitt arbeid i kontakt med et lokalt nettverk av velforeninger, historielag, miljøforeninger og andre ideelle organisasjoner.

Oslo Elveforums hjemmesider: www.osloelveforum.no har i løpet av året fått en mer fyldig og funksjonell form, ikke minst takket være webmaster Sverre Samuelson.

Rapportene om virksomhetene i 2009 fra elvegruppene og foreningene utgjør siste del av denne årsmeldingen for Oslo Elveforum. Alle vassdragene er representert i Oslo Elveforums styringsgruppe, som er det koordinerende organ for arbeidsfellesskapet og som representerer det utad mot byens fagetater, politiske organer og andre ideelle organisasjoner. Arbeidet

drives i hovedsak ut fra private hjem, men OE har kontorplass og et administrativt samarbeid med Oslo og Omland Friluftsråd (OOF).

Etter årsmøtet 12. mai 2009 har Oslo Elveforum følgende styringsgruppe

Leder: Ida Fossum Tønnessen (Mærradalsbekken)

Nestleder/sekretær: Leif-Dan Birkemoe (Østensjøvannet)

Kasserer: Leif Bertnes (Ljanselva)

Unni Eriksen (Frognerelva)

Ida Hvoslef (Allrounder)

Øyvind Traagstad (Akerselva)

John Tibballs (Lysakerelva)

Varamedlemmer

Vidar Berget (Alna)

Frithjof Funder (Ellingsrudelva)

Harald Lundstedt (Gjersjøelva)

Ulf Fredriksen (Generell)

Bo Wingård (/Lysakerelva med mer)

Rådgivergruppe med møterett: Tor Holtan-Hartwig (Ljanselva), Sigurd Tønsberg (Hoffselselva med Makrellbekken), Karsten Sølve Nilsen (Hovinbekken)

Kontakter: Fiskeinteressene: Hjalmar Eide, Knut Vadholm. Velkontaktene: Kjell Fr. Jacobsen.

Valgkomité: Trine Johnsen, Ingrid Nissen og Frithjof Funder (leder).

Revisor: BDO AS, Vika Atrium, Munkedamsveien 45, Pb 1704 Vika, 0121 Oslo, Org.nr. 875 926 632.

VIRKSOMHETEN I 2009

Medvirkning og resultater

Styringsgruppen har i 2009 hatt tre ordinære møter med i alt 26 saker. Blant disse er: positive og negative utviklingstrekk i og ved Oslovasdragene, informasjonstiltak, økt arbeid rettet mot skoler, barnehager og lokalmiljøer, ofte i samarbeid med OOF. (Jfr. *Blågrønn hovedstads-aksjon* og *elvedopsjon* på de neste sidene). I tillegg har det vært såkalte arbeidsgruppemøter med færre antall deltakere.

”Med barn og unge langs Osloelvene” har vært Oslo Elveforums sentrale motto i arbeidet rettet mot barn og unge i skole og barnehage siden 2001. I samarbeid med Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) om ”Læring i Friluft” har vi etablert en utstyrsbase for friluftsliv og naturkunnskap på Sagstua ved Ljanselva. Sagstua er flittig brukt som samlingssted for barnehager, skoleklasser og ulike voksegrupper. I 2009 har det vært spesielt fokus på lokalt eierskap ved Lysakerelva og samarbeid med Bærum kommune (Bærum Elveforum).

Av andre saker har Oslo kommunes meldinger, kommunedelplaner og kommuneplaner blitt drøftet og kommentert ut fra vårt blågrønne ståsted. Både styringsgruppen, elvegrupper og foreninger gir høringsuttalelser, både om de store byutviklingssakene og om byggesaker nær

åpen eller lukket elv og bekk. Vi støtter oss her til den *historiske blå listen*, som Oslo Elveforum og Vann- og avløpsetaten har utarbeidet over skjulte og åpne vannstrenger i byggesonen. Vi kontakter utbyggere og arkitekter og minner om *sjekklisten* for vurdering av relevante vanntema i byggesaker, en liste som er utviklet av *Samarbeidsforum for vassdrag i Oslo*. Oslo Elveforum har i 2009 uttalt seg i mer enn 40 regulerings- og plansaker.

En stor og viktig sak er under arbeid i Oslo kommune: - Kommunedelplan for grønnstruktur i Oslos byggesone. Her er det opprettet referansegruppe hvor Oslo Elveforum er en aktiv medspiller:

Det er under utarbeidelse kommunedelplaner for Alna og Lysakerelva. Oslo Elveforum sitter i referansegrupper for begge vassdragene og bidrar aktivt. OE er også representert i Miljøforum for Gaustadbekkdalen, og i referansegruppen for utvikling av Nedre Foss området.

Vi har 2 gode samarbeidskontakter i næringslivet: Olav Thon Gruppen A/S og OBOS. Vi takker dem for verdifull støtte til vårt allsidige miljøarbeid.

Også for 2009 er det grunn til å gi anerkjennelse for Oslo kommunes aktive holdning til rehabilitering av Oslovassdragene.

BLÅGRØNN HOVEDSTADSAKSJON OG ELVEADOPSJON.

”Blågrønn hovedstadsaksjon – lokalt eierskap”

Gjennom dette prosjektet som startet opp i 2006, utvides arbeidet med barn og unge med sikte på å engasjere boligsameier, velforeninger og bedrifter som ”lokale verter” for byens blågrønne miljø langs elver, bekker, vann og dammer.

Vi innbyr skolene til å adoptere en bekk eller en elv i nærmiljøet. Dette gjøres i nært samarbeid med de lokale elvegruppene. Når avtale er inngått med en skole, utarbeider Oslo Elveforum (OE) adopsjonsbrev og kart i samarbeid med Vann- og avløpsetaten i Oslo kommune.

Skolene mottar *adopsjonsbrev* der de forplikter seg på

- **å oppleve og bli kjent med natur- og kulturverdiene**
- **å ta hensyn til planter, dyr og kulturminner**
- **å melde fra om ulovlig forurensning og holde vann og strandkanter fri for søppel.**

Oslos ordfører underskriver adopsjonsbrevet sammen med en representant for skolen og for Oslo Elveforum. Skolene mottar en undervisningsmappe og kart til hjelp spesielt for hver enkelt skole. Adopsjonsbrevet henges på veggen i glass og ramme på et lett synlig sted. For Lysakerelva er adopsjonsbrevet endret f.o.m. 30. april 2009 da Jar skole i Bærum adopterte. Nå mottar alle skoler som vil adoptere Lysakerelva et spesielt adopsjonsbrev der både Oslos og Bærums ordførere skriver under.

Overleveringen av adopsjonsbrevet kombineres ofte med en samling for skolens elever eller lærere, ofte med visning av filmen *Elveadopsjon i skolen*. Skolene Årvoll, Kastellet og Hallagerbakken medvirker i filmen, som ligger på nettet med link fra www.osloelveforum.no.

Lokalaviser følger gjerne opp adopsjonen og arrangementene.

Referansegruppen som følger opp dette prosjektet, ledes av Oslo Elveforum og har representanter fra Oslo kommune v/ Vann- og avløpsetaten (VAV), Friluftsetaten og Rusken-generalen, foruten Oslo og Omland Friluftsråd, Kontaktutvalget for Velforeninger og OBOS.

OEs prosjektsekretær Trine Johnsen har brukt en vesentlig del av sin arbeidstid til arbeidet rettet mot barn og unge: Besøk på skolene, arrangementer med overrekkelse av adopsjonsbrev, utarbeidelse av undervisningsmapper med kart til skolene m.m. Følgende skoler adopterte en elvestrekning i 2009 med skolearrangementer i tilknytning til adopsjonen: Steinerskolen Nordstrand (19/1), Bogstad skole (15/4), Jar skole (30/4), Abildsø skole (16/6) og Montessoriskolen Lyse (3/9).

Starten på et nytt samarbeid fant sted på informasjonsmøte 29. april 2009 på Jar skole. Arrangører var Bærum Elveforum/Bærum kommune, Lysakervassdragets Venner og Oslo Elveforum og møtet omhandlet "Lysakervassdraget – vårt felles ansvar", der forslag til adopsjonsområder for skoler, vel og borettslag ble presentert for og diskutert med fremmøtte representanter fra 11 skoler, 7 vel og borettslag ved Lysakerelva. Skolene ble bedt om å bruke tid på å legge undervisningen om vann knyttet til adopsjonshensikten inn i læreplanene. Oppfølging er igangsatt.

På Vannforeningens seminar "Kulturminner i våre vassdrag" 15. Oktober 2009 ved Fetsund Lenser holdt Trine Johnsen innlegget "Skolene adopterer Oslos elver, læringssted for bl.a. historie og kulturminner, et prosjekt i regi av Oslo Elveforum".

Adopsjonsskoler i 2009

Ljanselva: Ljan skole, Hallagerbakken skole, Nordstrand skole, Munkerud skole, Mortensrud skole, Stenbråten skole, Rustad skole, Lusetjern skole, Holmlia skole, Rosenholm skole, Hauketo skole, Prinsdal skole, Bjørnholt skole, Bjørndal skole, Seterbråten skole, Klemetsrud skole, Kastellet skole og Steinerskolen på Nordstrand. 11 bolig- sameier/velforeninger støtter opp om ryddeordningen langs Ljanselva med moralsk og praktisk hjelp. I tillegg har Natur videregående skole adoptert Ljanselva og fått spesielt fiskeforvaltningsansvar med spesialoppgaver.

Østensjøvannet fra brua til Smedbergbekken pluss selve bekken: Abildsø skole

Alna: Gamlebyen skole, Vålerenga skole, Bryn skole, Tveita skole, Natur videregående skole

Hovinbekken: Årvoll skole og Hasle skole

Skøyenbekken: Skøyen skole

Lysakerelva: Sollerudstranda skole, Jar skole, Montessoriskolen Lyse og Bogstad skole.

"Vanndektivene" – forskningsoppdrag

Dette er et opplegg for undervisning ved vann, elver og bekker med referanse til kunnskapsløftet, - utviklet av Oslo Elveforum i samarbeid med Bærum kommune i 2007, men tilpasset Oslo. Som følge av dette samarbeidet med Bærum kommune er det lagt til rette for at skolene på begge sider av Lysakerelva skal adoptere elvestrekninger og få hjelp av borettslag og vel.

I fem dobbeltark rettet mot 7.–10. klassetrinn finner lærere aktuelt hjelpestoff som tar for seg:

- bunndyr og forurensning
- måling av vannkvalitet
- planter i og langs vassdrag
- dyreliv i og langs elva
- kulturminner langs vassdrag

Adopsjonsskolene får laminerte sett av forskningsoppdragene (se www.osloelveforum.no).

Adopsjonsskolene får nå også tilbud om *konduktivitetsmålere* fra Oslo Elveforum og *utstyr for vannmåling* fra Vann- og avløpsetaten for å styrke elevenes elementære kunnskap om vann. Vi ser vannmåling som en viktig del av skolens undervisning og vil legge opp til at vannmåling kan skje hele året.

I en forskningscamp 17. – 20. mars på Lambertseter vgs. hvor 9. trinn på Kastellet skole også deltok, har Oslo Elveforum gitt vannrelaterte oppgaver og stilt som veiledere, og tidligere forskningsdirektør i Hydro, Knut Harg, var Oslo Elveforums representant i juryen.

Vannmåling har også funnet sted med Korsvoll skole ved Sognsvannsbekken 12. mai og Kastellet og Nordseter skole ved Myrerbekken (Ljanselvvassdraget) 28. mai. Sammen med Aftenposten og elever fra Munkeud skole (8.mai) ble det gjort bunndyrundersøkelser i Ljanselva.

40 lærere fra Rustad skole ble undervist og guidet av Trine Johnsen langs Ljanselva fra Nøklevann til Fiskevollbukta 14. sept. En gruppe elever fra Rustad fikk 7. oktober oppleve del av Ljanselva med Trine Johnsen.

I møte med Utdanningsetaten 15. sept. ble Oslo Elveforum oppfordret til å stille opp for aktivitetsskolen (SFO): Trine Johnsen underviste 29. og 30 sept. sammen med Lysakervassdragets Venner to grupper à 30 elever fra Lilleaker skole ved Lysakerelva, Karsten Sølve Nilsen tilsvarende ved Hovinbekken for Kampen skole.

Samarbeid om ”Den Naturlige Skolesekken” med Naturvernforbundet og Naturfagsenteret ved Universitetet i Oslo blir videreført.

Økt kompetanse og innsikt er nødvendig i en befolkning som vil verne vassdragene.

ANDRE MILJØAKTIVITETER

Byomfattende arrangementer

Miljødagene i Oslo 5. – 7. Juni 2009

Oslo Elveforum deltok i planleggingen av dagene sammen med Grønn Hverdag og Miljøagentene. Vi stilte i *Miljøagentparaden 5. juni* med elever fra adopsjonsskolen Bogstad som hadde ”laget” Oslos elver med stoffremser bak vogn trukket av hester fra Trosterudstallen. Vognen var flott ”pyntet” med tegninger.

Det internasjonale fokus på *Miljødagen 5. juni* var i 2009 ”el-retur”. I forkant skulle elevene samle inn el-retur på skolene, og adopsjonsskolen Bogstad samlet inn mest og vant en konkurranse i arrangementet i Spikersuppa etter miljøparaden. I alt var 3000 skole- og barnehagebarn med i paraden som startet på Slottsplassen, der prinsesse Ingrid Alexandra, fulgt av kronprinsessen, møtte dem i sin første offentlige ”jobb” – hun fikk putte el-retur fra Slottet og Skaugum oppi en gjennomsiktig sylinder som var plassert på Oslo Elveforums

vogn. Samtidig kom mange statsråder spaserende på vei til statsråd på Slottet, og også de hilste på barna.

Oslo Elveforum hadde en godt besøkt stand på miljøtorget på Karl Johan 6. juni.
Elvevandring ved Ljanselva den 7. juni.

Oslo Elveforum deltok ellers med egen stand på følgende arrangementer:

Internasjonal torgdag på Grønland ved Akerselva 29. august 2009.

Åpen dag i Bjørvika 30. august ble det fokusert på behovet for å vitalisere Akerselvas utløp og den lange elvetunellen under Oslo S.

Elvelangs i fakkellys 24. September. Det ble det hevdet at 30000 mennesker gikk langs Akers-elva denne fine kvelden. Oslo Elveforum hadde en godt besøkt stand på Vaterland.

Elvevandring i fakkellys fant sted langs Hovinbekken 10. September og langs Alna den 11. September.

Guidede elvevandringer forøvrig er gjennomført ved en rekke anledninger langs Osloelvene i regi av elvegupper og foreninger innen nettverket Oslo Elveforum.

FAGMØTER VÅR OG HØST 2009.

Vårmøte/årsmøte tirsdag 12. mai 2009 på Nordre Lindeberg gård

Deltakerlisten omfattet 27 representanter fra Oslo Elveforum foruten tre gjester.
Stedlig vertskap: Alnaelvas venner.

Omvisning på gården

Vårmøtet startet med orientering og omvisning på Nordre Lindeberg gård ved driftsleder Marthe Lindseth. I middelalderen var det kirkegods under Nonnester kloster, men fra 1749 i privat eie. Deler av hovedhuset kan føres tilbake til 1700-tallet. Gården var Norges første 4-H gård fra 1979, men 4-H gikk ut av virksomheten i 2003, slik at i dag er Bydel Alna alene om driften.

Velkommen til Alna ved bydelsdirektør Erik Kjelstadli

Bydelen har ca. 46 000 innbyggere, og er godt på plass etter den nye bydelsinndeling i 2004. Budsjettet er på ca. en milliard og blikket er løftet mot lokalsamfunnet. Alna har en ikke-vestlig andel på 40 % og 140 land er representert. Det oppleves som viktig å finne egnede møteplasser og gjennom det engasjere ungdommen. En stor utfordring er det å få med seg foreldregenerasjonen. Alnaskolen for unge ledertalenter har vært en suksess med praktisk og teoretisk opplæring, støttet av Groruddalssatsingen. Bydelen er opptatt av å finne nye angrepsvinkler og er ikke fremmed for nye tiltak. I denne sammenheng ble det nevnt et mat- og kulturarrangement 7. juni. Nordre Lindeberg gård forvaltes av Kulturretaten, men driftes av bydelen. Man forsøker å utnytte potensialet fra Bogstad gård.

KDP Alna miljøpark og andre Alna-temaer

Karsten Sølve Nilsen berettet og kåserte om Alnaelven i hele dens 17 km lange løp. Han minnet om byøkologisk program som skisserer at det innen 2020 skal være sammenhengende turvei langs Alna fra Marka til fjorden, vel vitende at 2/3 allerede er farbar som turvei.

Karsten tok for seg både utfordringer og muligheter ved flere av de omdiskuterte områder. Herunder Alnaparken, Alnabruterminalen og Smalvollområdet.-- Tveita, Bryn, Fagerlia, Svartdalen og Kværner der kulverten med 30 m² tverrsnitt fører Alna frem til utløpet ved Sjømannsskolen ble omtalt. Planene om folkepark der Alna renner ut i fjorden ble illustrert med plansjer. Likeså gamle bilder fra Kværner med Alna som fant sin vei mellom fabrikkbygningene. Karsten kommenterte prospektet om åpning av Kværnerfossen på Jøtulomta og den delvis illuderte åpning i Kværnerbyen. Han kom også inn på KDP Alna miljøpark og viste en ideskisse fra INBY om åpning gjennom Lodalen frem til Middeldaldervannspeilet.

Anlegg av vei langs elva ved Nygårdsfossen i 2009 (senere endret til 2010) vil åpne et dramatisk område de færreste kjenner. Broen over jernbanen ved Nygård, som trolig snart blir fornyet, minnet Karsten om teglverket av samme navn. Funn av en vippetralle og murstein ved elvebredden gir assosiasjoner til alle de 15 teglverk som har hatt drift langs elva.

Spinnerifossen (Brynfossen) ga anledning til kommentarer om Johan Petersens lin- og bomullsvarefabrikk, dets kjente produkter og fabrikkens grunnlegger Johan Petersen. Langt var det derfor temamessig ikke til Grorud Textilfabrikker, De Forenede Ullvarefabriker, Hølaløkka og Leirfossen, fossen som i år gjenåpnes av Vann- og avløpsetaten, en slags siste etappe ved Hølaløkka. Den fredete Kalbakkbrua fra 1791 ble trukket frem før Alnas kilder var Karstens avsluttende tema.

Hilsen fra bydelsutvalg Alna

Nestleder i bydelsutvalg Alna, Børge Ingvaldsen (H) understreket at Alnaelva ikke oppleves som tema for partipolitisk konflikt. Ingvaldsen la vekt på at det er viktig å ha et friluftsområde og at gode friluftsområder er uten tverrpolitiske motsetninger. Spesielt nevnte han Østmarka som viktig rekreasjonsområde, mye brukt, mer enn for 20 år siden.

Store prosjekter er på gang i bydelen med Ikeas nybygging og arena på Kjelsrud gård. Living Møbel & Interiør vil også bygge i dalen. Han kom inn på Alnabruterminalen og minnet om at det er et nasjonalt anlegg. Han var glad for at Oslo Elveforum var til stede og mente at organisasjonens meninger har stor gjennomslagskraft. Ingvaldsen oppfordret Oslo Eleveforum til å være kreative. Etter Bjørvika kommer utbyggingen av Breivollbyen. Da må man tenke kreativt. Politikere må ha tilbakemelding og bydelsutvalget er høringsinstans.

Alnas sidebekker

Sidebekkene til Alna ble både bredt og innsiktsfullt gjennomgått av Vidar Berget. Det kan neppe være andre enn Vidar som har gått langs alle sidebekkene, dokumentert, fotografert og beskrevet bekkene. Som grunnlag for Vidars gjennomgang var også *Blå liste* benyttet. Vidar trakk fram bekker det anbefales å åpne, helt eller delvis, noe som er kommunisert videre til Plan- og bygningsetaten i forbindelse med KDP Alna miljøpark.

Av sidebekker nevnt av Vidar kan nevnes (oppstrøms): Kværnerbekken, Simensbråtbekken, Svartdalsbekken, Østensjøbekken, Tvetenbekken (med foss), Trosterudbekken, Hellerudbekken, flere bekker som renner ut ved Alnabruterminalen, Kjeldsrudbekken, Veitvetbekken, Nylandsbekken, Lindebergbekken, Furusetbekken, Lilletjernbekken (Nordtvetbekken), Gransbekken, Svartjernbekken, Julsbergbekken, Skillebekken og Bånkallbekken.

Grøntstrukturplanen

Ida Fossum Tønnessen er medlem av referansegruppen for grønntstrukturplanen og har derfor god oversikt og innsyn i planen. Hennes orientering var klargjørende for både bakgrunn og fremdrift, ikke minst for den "blå-grønne" del. Grøntstrukturplanen er forankret i Kommuneplan for Oslo og i Byøkologisk program.

Etter en historisk gjennomgang ble spørsmålet om "hvorfør ny grønntplan", besvart med at Oslo vokser, dvs. befolkningen øker. Mange tusen mål er ikke sikret som "grønne" områder for Oslos innbyggere. Planen setter også større fokus på det "blå-grønne". Videre er det en kommunedelplan etter Plan- og bygningsloven.

Grønntplanen har tre mål:

Mål 1: *Planen skal bidra til å bevare og styrke Oslos særpreget som den "blå-grønne" byen mellom åsene og fjorden.*

Mål 2: *Planen skal bidra til å sikre befolkningens behov for rekreasjonsområder innenfor byggesonen.*

Mål 3: *Bidra til en byutvikling i tråd med byøkologiske prinsipper.*

Forrige grønntplan ble vedtatt i 1993. *Med "grønntstruktur" mener vi nettverket av store og små naturpregete områder i byen som gir grunnlag for rekreasjon, biologisk mangfold og visuelle og kulturhistoriske verdier. Dette arbeid fordrer medvirkning fra interesseorganisasjoner.*

Ser vi på størrelsen av aktuelle områder ble det opplyst at 27 000 dekar er allment tilgjengelig og at 20 000 dekar allerede er sikret (1993). *Det betyr at 7 000 dekar ønskes sikret nå.*

Det som er det virkelig nye er den "blå-grønne" delen. Og her var Oslo Elveforum en meget sentral aktør. I denne sammenheng gikk VAV gjennom hvilke bekker som har åpningspotensial, et arbeid som Oslo Elveforum ble invitert til å mene noe om ved gjennomgang av alle Oslos bekker fra øst til vest.

Fremdriften var at planen trolig ville bli lagt ut til høring etter sommeren 2009.

Årsmøte for Oslo Elveforum

1. Konstituering

Ida Fossum Tønnessen fungerte som ordstyrer, referent Leif-Dan Birkemoe og for å signere protokollen ble valgt: Trine Johnsen og Frithjof Funder.

2. Årsmelding

Styringsgruppens leder Ida Fossum Tønnessen la fram årsmeldingen for 2008 og takket for innsatsen i året som er passert og understreket samordningsansvaret Oslo kommune har for vassdrag i Oslo. Årsmeldingen gir et uttrykk for det.

De enkelte elvegrupper supplerte visse sider av den skrevne rapporten, spesielt med blikk på fremtiden. Enkelte trekk fra disse kortrapportene kan nevnes:

Alna, Karsten Sølve Nilsen/Vidar Berget: Høringsuttalelsen for Alnabruterminalen vil bli avgitt innen fristen 15. mai. Forslag til uttalelse ble delt ut og kommentert. Tor Holtan-Hartwig oppsummerte i en etterfølgende mail følgende: ”Det er lett å slutte seg til konklusjonen i forslaget fra Alnaelvas Venner: Vi stemmer for PBEs forslag 2A / 2B i prioritert rekkefølge”.

Lysakerelva/Lysakervassdragets Venner (LvV), John Tibballs: Jarfyllingssaken er nå avgjort. LvV har i brev til Friluftsetaten gitt uttalelse om kommunedelplan for Lysaker- og Sørkedalsvasdraget. Brevet tar opp sentrale forhold i byggesonen inkl. Sørkedalen, forhold i Marka og vannbruksplan som del av vannregion Glomma.

Østensjøvannet/Østensjøvannets Venner/ØVV, Amund Kveim: Aktuell sak når KDP Alna miljøpark er til behandling, er turvei langs Østensjøbekken til Østensjøområdet miljøpark. Det ble vist til årsmeldingen for 2008 og spesialnummer av medlemsbladet Sothøna nr. 36 i anledning ØVVs markering av de første 25 år. Det er et betydelig etterslep med bevilgninger slik tiltakene er foreslått i Skjøsels- og Forvaltningsplanen.

Elveadopsjon og skolene, Trine Johnsen: I april ble det gjennomført 10 skolebesøk i tilknytning til Lysakervassdraget. Utdanningsetaten har nå Blå-grønn hovedstadsaksjon på sine hjemmesider.

Årsmeldingen ble godkjent.

3. Regnskap

Kasserer Leif Bertnes hadde reisefravær. Derfor gjennomgikk Leif-Dan Birkemoe regnskapet og leste revisors beretning. Regnskapet for 2008 ble godkjent.

4. Budsjett 2009

Ida Fossum Tønnessen gjennomgikk skisser til budsjett for 2009. Herunder inntekter etter bevilgning i Bystyret.

5. Valg

Frithjof Funder, leder i valgkomiteen, la fram valgkomiteens forslag til ny sammensetning av styringsgruppen som ble vedtatt med akklamasjon:

Sammensetningen av styrende organer se foran.

Høstmøte tirsdag 13. oktober 2009 på Holmenkollen/Friluftslivets hus

Deltakerlisten omfattet 27 representanter, inklusive to guider og to fra etatene.

Stedlig vertskap: Mærradalsgruppen

Befaring i Holmenkollen nasjonalanlegg

Under ledelse av våre guider Hagbart Vogt-Lorentzen og Atle Røvig ble vi tatt med på en runde i nasjonalanlegget. Den nye Holmenkollbakken er i ferd med å reise seg for alvor.

Seksjon fire til ovarennet ble etter planen løftet på plass i uke 40. Det utgjør en stor del av overgangen i tilløpet frem mot hoppkanten. Løftene av de gjenstående fire seksjonene vil følge på etter hvert. Midt i november skal det meste være på plass. Bakken vil få et kritisk punkt (k-punkt) på 120 meter.

Flere andre elementer begynner også å ta form. Det ble spesielt fremhevet dommertårn og kongetribune. Man har i tillegg kommet et godt stykke på vei når det gjelder byggingen av tribunene. Arbeidet med å montere stolheis ved siden av storbakken er også i gang. Det gamle Besserudtjernet i bunnen av Holmenkollbakken er nå helt borte. Det er boret tunnel de 600 meterne ned til Midtstulia. Her skal det etableres et tjern/magasin for vann til snøproduksjon som etter planen ferdigstilles i november.

Tjernet foran peisestua – det nye Besserudtjernet - ved siden av skistadion, skal også benyttes til snøproduksjon. Også dette er mer eller mindre ferdig, selv om det ennå ikke er fylt opp med vann. Bare en liten pytt var synlig under vårt besøk. I tillegg blir det et magasin for snøproduksjon ute i løypenettet. Det legges altså godt til rette for at man kan produsere snø på egenhånd.

I Midtstubakken arbeidet man for fullt. Både tilløp og selve hoppet bærer bud om at det etter hvert vil dukke opp en ny, flott hoppbakke i Holmenkollen. Den nye normalbakken bygges like ved storbakken, litt nord for der den gamle Midtstubakken lå før den ble revet i 1992.

Den nye Midtstubakken – normalbakken - vil få et kritisk punkt (k-punkt) på 95 meter. Bakken vil også være plastbelagt, slik at den kan brukes til hopping også på sommeren. Det vil bli bygget en heis som vil gå fra sletta og opp til tårnfoten.

Bakken er tegnet av Økaw Arkitekter, som har utformet en terrengbasert bakke med tilløp på bakkenivå. Bakkens profil vil dermed være diskret, og kommer ikke til å konkurrere med Holmenkollbakken sett fra Oslo sentrum. Også tribunene er utformet med utgangspunkt i terrenget. Tribunene vil ha plass til totalt 15 000 tilskuere. Midtstubakken skal ferdigstilles i februar/mars 2010, og kompletteres sommeren 2010.

I januar 2010 skal Holmenkollbakken bygningsmessige være ferdig, mens tekniske anlegg er klart måneden etter. Arenaen kompletteres sommeren 2010.

Møte i Friluftslivets hus

Etter befaringen forflyttet vi oss til Friluftslivets hus, Holmenkollveien 196-198.

Bydel Vestre Aker

Ida Fossum-Tønnessen åpnet med å ønske velkommen med en kort omtale av bydelen.

Vestre Aker har ca. 45.000 innbyggere og er opprinnelig en jordbruksbygd med flere kjente gårder som Frøen, Vinderen, Voksen, Huseby og Bogstad. Av vassdrag kan nevnes Lysakerelva, Frognerelva, Skådalsbekken, Styggedalsbekken i Hoffelva. I 1912 startet den store villabebyggelsen etter "Holmenkollvedtektene" som fastsatte tomtearealet til minimum 5 mål pr. tomt. Frogneretterskogen på ca. 7000 dekar ble kjøpt av kommunen i 1889. Bydelen har en homogen befolkning bortsett fra i Hovseterområdet.

Vinteridrettsanleggene

Atle Røvig fra arkitektfirmaet Økaw Arkitekter holdt foredrag over temaet "*Orientering om vinteridrettsanleggene - behovet for vann til snøproduksjon og mulig bruk av kjemikalier i vinteridrettsmiljøet*".

Det er Økaw Arkitekter som har tegnet den nye Midtstubakken, og Atle Røvig ga først en beretning om den gamle bakken fra den ble anlagt i 1927, de mange ombygninger og konkurranser frem til riving i 1992.

Den nye Midtstubakken er flyttet lengre mot nord i Midtstulia og ligger dypere i terrenget. Den tidligere plassering var ikke gunstig for rettfærdige konkurransevilkår idet vinden ble presset inn mot bakken i bakkant. Til våren skal furu og eik plantes ut som ytterligere beskyttelse mot vind. Det skal arrangeres fire øvelser under ski-VM i 2011, men anlegget er først og fremst et treningsanlegg. Det skal også bygges fem rekrutteringshoppbakker i forskjellige størrelser i Midtstulia. Rekrutteringsbakkene vil ligge tett opptil Midtstubakken. Disse bakkene kommer også til å bli plastbelagt, slik at de kan benyttes om sommeren.

Midtstubakken vil få god kapasitetsutnyttelse med hensyn til effektivitet målt i hopp per time. Både for trening og under konkurranser er det viktig for utøverne raskt å kunne være klar for neste hopp.

Prosessen for **snøproduksjon og vannforsyning** ble forklart. Alle vann i Nordmarka er regulert. Dammer ble ofte anlagt som magasin for slukningsvann eller for skjæring av is. Besserudtjernet, som nå ikke lenger eksisterer, var etter ombygging egentlig en brønn som rommet 40 000 m³ vann (kote 290). Dette vannet var ikke kaldt nok i bunnen for produksjon av snø. Det nye Besserudtjernet i forkant av Peisestua (kote 323) vil få et volum på 5 000 m³. Fra tjernet i Midtstulia skal vann pumpes opp i det nye Besserudtjernet. Noe vann vil i milde perioder i løpet av vintersesongen (men også om sommeren) sive ned i bunnen av det gamle Besserudtjernet og derfra føres i rør ned til den nye Midtstudammen. Her blir det produsert snø for lager, men vann blir også pumpet opp i det nye Besserudtjernet for snøproduksjon. Med denne sirkulasjon er det regnet ut at man vil ha 20 000 m³ vann til å produsere det man behøver av snø. Regnestykket er at 20 000 m³ vann er tilstrekkelig til å produsere 40 000 m³ snø. Det er halvparten av det vann man trengte tidligere. Holmenkollanlegget vil derfor klare seg med sitt eget vann. Pumping av vann fra Lysakerelva til Øvresetertjern er derfor lagt på is. Til produksjon av 10 km løype med bredde 6-8 meter pluss arena vil det være behov for 30 000 m³ snø. Ingen kjemikalier blir tilsatt. Det er nok humusstoffer i vannet. Idrettsetaten vil drifte dammene. Størrelsen på Midtstudammen blir litt i underkant 6 000 m² - omtrent på størrelse med Bonntjern. Dypeste parti ca. 10 meter.

Midtstudammen/tjernet/magasinet vil få vann fra Styggedalsbekken som nå blir hentet opp i dagen. Den nye Midtstudammen vil få hekkeøyer, fisk i vannet og mulighet for bading. Salamander og fisk går ikke sammen, derfor er det mest sannsynlig med salamander i Besserudtjernet, slik det var i det gamle tjernet. Hvilke fiskearter er ikke klart, men i Øvresetertjern er det ørret og karuss som går helt ned til Holmendammen. Vannet ut fra Midtstudammen går i Mærradalsbekken. Til T-banen er det bare 450 m.

Kortrapporter fra elvegruppene

Alnaelven: Plan- og bygningsetaten jobber med et reguleringsforslag som tar utgangspunkt i at Alnabruterminalen skal utvikles som terminal, samtidig som man vil ha en god trasé for gjenåpning av Alnaelven. Turvei inngår også i forslaget.

Elvevandringen langs Alna neste år vil inkludere den spektakulære gangbroen ved Nygårdsfossen.

Gaustadbekken: Unni Eriksen og Sigurd Tønsberg, Oslo Elveforum og Blindern Vel, kunne meddele at Miljøprosjekt Gaustadbekkdalen har startet et fellesprosjekt mellom fagmiljøene med målsettingen: "Gjenskape gode blå-grønne strukturer i Gaustadbekkdalen".

Miljøprosjekt Ljanselva: Det arrangeres vandringer langs Ljanselva vår og høst, rapporterte Leif Bertnes. I våres nådde vaffelsalget store høyder på Sagstua. Etter at riggene til Hafslund er fjernet har det blitt stor parkeringsplass nær Sagstua og turveien langs elva.

Hovinbekken: Høstens vandring langs bekken hadde godt frammøte, iflg Karsten Sølve Nilsen. Vandringen endte ved Isdammen som nå er kjøpt av kommunen. Planene om åpning av bekken i Bjerkedalen tyder på at det blir byens flotteste elvepark.

Lysakerelva, nedre del: Fylkesmannen Oslo/Akershus har etter søknad gitt konsesjon for permanent drift av klekkeri for produksjon av laks og sjøørret, kunne Rune Sæthren melde om.

Hoffselva: Utslipp av fosforsyreholdig vaskevann fra Axellia (tidl. Alpharma) som kom inn i overvannsledningen har ført til fiskedød i Hoffselva. Det er varslet om anlegg av robane ved utløpet av elva. Uttalelse er avgitt om at dette ikke må hindre fisken i å gå opp i elva. Utløpet til Mærradalsbekken er ved Maritim.

Akerselva nedre del ved Bjørvika: Det er kommet frem tanker om å føre nedre del av Akerselva i slyng (meander) gjennom Bussterminalen til jernbanesporene og videre til Operaen. Forslaget vil bli diskutert på en mini-charette neste uke. (Tor Holtan-Hartwig). Et tenkt bygg – A14 – nær operaen, bør ikke bli reist når riksvei 4 legges om.

Munkebekken, Ellingsrud: Bekkefaret er ryddet av vel- og bekefolk.

Nedre del av Alna: Kommunedelplan Alna miljøpark viser gjennom mulighetsstudien at det er mulig å gjenåpne Alna i nedre del, iflg. Sigurd Hortemo.

Østensjøvannet: Amund Kveim, Østensjøvannets Venner, ga honnør til høringsutkastet for Grøntplanen som har et planforslag om gjenåpning av Bølerbekken på et stykke langs Ringveien. Forvaltnings- og skjøtselsplanen for Østensjøområdet miljøpark som ble lansert for mer enn to år siden mangler fortsatt penger til å sette planene ut i livet. Hafslunds fjernvarmerør har krysset naturreservatet og miljøparken med et minimum av skader. En bordgang er under arbeid som avbøtende tiltak fra parkeringsplassen og sørover. Konsesjonen for overføring av vann fra Ljanselvvassdraget går ut i 2013 uten at det foreligger konkrete tiltak om at vann fra tilførselsbekkene er av god nok kvalitet. Vannregime, dvs. vann inn og ut av innsjøen, er et prosjekt det lenge har blitt arbeidet med for å unngå erosjonsskader langs bredder og på øyer. Kommunedelplan Alna miljøpark har fremmet mulighetsstudier som er

fremtidsrettede og banebrytende for gjenåpning av Østensjøbekken frem til Bryn senter. Hageavfall er et gjennomgående problem som i høst er prioritert i samarbeid med Friluftsetaten.

Nytt fra Oslo Elveforum

Jubileumsbok: Jubileumsboka vil foreligge i 2010.

SaFoVa – Vassdragsforum i Oslo: Siste møte i Vassdragsforum tok bl.a. opp temaet Friluftsprosjektet i EBY som kan hjelpe til å kjøpe opp eiendomsstriper i Oslo kommune. Senere vil disse arealer kunne disponeres til friluftsformål.

Ellevandringer: Trine Johnsen mente det var riktig at når representanter for elvegruppene leder en vandring på oppdrag, kan man benytte en timepris på kr. 150, minimum kr. 300 pr. gang. Kfr. referat fra styringsgruppemøte 2.september 2009.

”Bærum Elveforum”: Bo Wingård uttrykte at Bærum med mange lukkede bekker sliter med å få til et ”Bærum Elveforum”. Det er vanskeligere å identifisere bekkene i Bærum. Et lyspunkt er at Jar skole har adoptert en del av Lysakerelva. Adopsjonsbrevet ble signert av ordførerne i Oslo og Bærum.

Velforeningene: Eivind Bødtker, Kontaktutvalget for velforeninger i Oslo, uttrykte beundring for Oslo Elveforum. Velene har behov for samarbeid og kan gjerne bidra med kontakter.

Forslag til OEs vårmøte: Tema Isdammen og Hovinbekken. Først befarings-, deretter kan selve møtet finne sted på Årvoll gård.

Samspill Oslo kommune – Oslo Elveforum om Oslo, bærekraftig by med byøkologisk program

Oslos politiske myndigheter har allerede ved byrådserklæringen i 2000 gitt offisielt uttrykk for ønsket om at byens vassdrag må gjenåpnes der det er mulig. Dette er gjentatt i Kommuneplan 2004 mot 2020, vedtatt 25. mai 2004.

Byøkologisk program 2002 – 2014, kap. 3.2.2 gir en god rettesnor:

”... Oslos elver skal renses og rørlagte strekninger åpnes der det er mulig... Det utarbeides egne planer for hver av Oslos elver i samarbeid mellom Oslo kommune, Oslo Elveforum og berørte bydeler og rettighetshavere for å sikre en samordning av brukerinteressene knyttet til vassdragene.”

Selv om svært mye ennå gjenstår i opprustingen av byens blågrønne infrastruktur, er Oslo på rett spor som en ledende europeisk miljøby med hederspris fra 2003. Vi ønsker lykke til med videreføring av mål og strategier som Oslo bystyre har trukket opp.

Vi merker oss spesielt

- Vann- og avløpsetatens systematiske arbeid for å bedre vannkvaliteten i vassdragene og kravene som stilles til utbyggere om en mer bevisst behandling av overflatevann/flomvann og vann fra snødeponier før vannet slippes til vassdraget.
Vi kunne gjerne ønske oss en trykksak med mer detaljerte retningslinjer for den lokale overvannsbehandling, gjerne fulgt av eksempler.
- Friluftsetatens nyttige informasjon til oppsittere langs byens bekker, elver og vann om betydningen av å verne det biologiske mangfoldet, og etatens initiativ om styrket fiske-forvaltning og bedre fritidsfiske i Oslos byggesone.

Friluftsetatens vassdragsgruppe står i kontinuerlig kontakt med Vann- og avløpsetaten og øvrige berørte etater. Etatens planer for å få realisere byens turveinett bidrar også til å øke tilgjengeligheten til byens vassdrag.

En spesiell anerkjennelse for den veiledende *sjekklisten* beregnet på planleggere og utbyggere og det verdifulle *kantsonedokumentet* som ble lagt ut på nettet 19.02.2007.

- Plan- og bygningsetatens økende fokus på bruk og bevaring og gjenskaping av vannmiljøet i Oslo indre by, ikke bare i forbindelse med møteplasser og torg, men også i den daglige saksbehandling. Men kanskje svikter etatens årvåkenhet i enkelte ledd, når det gjelder å observere følgene av byggepresset mot vassdragene.
- Bransjekravet om at miljøsertifiserte skoler forutsettes å gjøre en miljøinnsats, som for eksempel ved å adoptere et vann, en myr eller en dam. Vi merker oss at Utdanningsetaten har lagt undervisningsopplegget "Vanndetektivene" ut på etatens hjemmesider. Det er laget i et samarbeid mellom Oslo Elveforum og Bærum kommune og lagt opp i tråd med intensjonene i Kunnskapsløftet.

VASSDRAGENE OG KOMMUNENS ADMINISTRASJON

Administrasjonen av elver, bekker, vann og vassdrag er etter sin natur tverretatlig og omfatter så vel spørsmål om byplanlegging og vern av vassdragenes kantsone mot uvetting utnyttning, friluftsliv, plante- og dyreliv/biologisk mangfold, vann og vannrensing, overflatevann og flomdemping, helse, tilgjengelighet, samferdsel, vedlikehold, sikring og innkjøp av friluftsarealer og ikke minst innfasing av befolkningens ønsker og engasjement i et viktig område for trivsel i felles nærmiljø.

Vi anser det tverretatlige SaFoVa (Samarbeidsforum for vassdrag i Oslo) som et riktig og nyttig strategisk instrument, vel og merke dersom ledelsens resultatforventninger er tydelige.

Vi peker i denne sammenheng på behov for økt kursvirksomhet innen etatene og på tvers av etatsgrensene, der kunnskap og innsikt om betydningen av biologisk mangfold og aktuelle krav til bygg- og anleggsarbeid langs vassdragene belyses og innskjerpes.

Vi har merket oss Eiendoms- og byfornyelsesetatens innsats for å oppspore arealer som er anvendelige til anlegg av turveier og turstier som svar på bystyrets ønske om innkjøp av aktuelle friluftsområder, ikke minst turveilenker.

Bydelsplan

Bydelens engasjement i den blågrønne sektor bør aktiveres. Vi mener at de bør kunne bidra sterkere til å samle krefter om vedlikehold, vern og bruk av friarealer generelt og vassdragene spesielt.

Interkommunalt

Nyere krav om en helhetlig behandling av hvert vassdrag, jfr. bla. EUs vanndirektiv, utfordrer til interkommunalt samarbeid. Vannplanarbeidet med Lysakervassdraget som nå samler kommunene Ringerike, Bærum og Oslo, krever ny gjennomtenking av forvaltningsmåten. Dette vil også berøre grensevassdraget Ellingsrudelva og muligens også Gjersjøelva.

Stilt overfor denne omfattende virksomhet, kan en fristes til å stille spørsmålet om Oslo for noen år fremover vil få behov for å etablere en spesiell gjennomføringsenhet for gjenåpning av vassdrag med turtstier og publikumsåpne kantsoner. Vi lar denne utfordring stå som et hovedønske og en anbefaling fra Oslo Elveforum til de politiske partier i 2010.

Oslo Elveforum peker også på at tiden snart er inne til å samle kreftene og arbeide frem en samlet mulighetsbeskrivelse for Oslos vassdragsmiljø.

VASSDRAGSFORUM (SaFoVa)

Det tverretatlige Samarbeidsforum for vassdrag i Oslo, er en strategisk viktig instans i arbeidet for å inspirere til et mer innsiktsfullt og tverrfaglig samarbeid om Oslovassdragene.

I SaFoVa deltar berørte kommunale etater, foruten de frivillige Oslo og Omland Friluftsråd og Oslo Elveforum. Dette organet, som ledes av byrådsavdeling for miljø og samferdsel, møtes 4 ganger i året. Oslo Elveforum har også i 2009 vært en aktiv pådriver i dette utvalget i et meget godt samarbeid med de kommunale organene.

Det er vårt inntrykk at den tverretatlige samlingen om byens blågrønne miljø som SaFoVa representerer, har betydd mye for kommunens arbeid med å gjenskape byens blågrønne struktur. SaFoVas møter sirkulerer nå mellom de berørte etater. Dette synes å bidra til økt nærhet og vitalitet omkring de aktuelle utfordringene.

Også i 2009 har Oslo Elveforum brukt sjekklisten fra SaFoVa i sitt informasjonsarbeid overfor utbyggere, arkitekter og entreprenører. Sammen med de lokale elvegrupper og venneforeninger gir vi innspill til planleggere eller tar kontakt med utbyggere og faginstanser tidligst mulig i prosessen. Gjennom denne form for proaktiv virksomhet fungerer Oslo Elveforum både som en konstruktiv vaktbikkje og som en inspirator. Erfaringene så langt er at listen har vært til god hjelp.

SaFoVas neste, store initiativ bør bestå i å bidra til å få fram en gjenåpningsguide, en veileder, der en samler de vesentligste bestemmelser og retningslinjer som angår vern, rehabilitering og gjenåpning av vassdrag, herunder nærmere regler og retningslinjer for lokal overvannsbehandling og flomdemping i en tid preget av klimaendringer.

Et hovedpoeng må være å understreke at gjenskapte vannmiljøer i byområder forutsettes å gi opplevelsesverdier som minner om det opprinnelige vassdraget.

Der kanal- og bassengløsninger av spesielle grunner velges, bør en sørge for å supplere med grønne planter og steiner som bidrar til estetikk, biologisk mangfold, strømminger og bevegelse i vannet.

Rehabiliteringen av Oslovassdragene er et felles ansvar for mange etater og institusjoner. Samarbeidet mellom de berørte etater har i den senere tid vokst seg sterkere i takt med stadig økende utfordringer. Bystyrets mål om å ”*gjenåpne byens elver der det er mulig*” markerer intet mindre enn et historisk løft, der en for 2000-tallet setter nye, krevende mål om en bærekraftig miljøpolitikk. Ca. 2/3 av opprinnelige 300 km bekker og elver er overdekket.

Også for 2009 er det grunn til å gi anerkjennelse for Oslo kommunes aktive holdning til rehabilitering av Oslovassdragene. Kommunale planer og tiltak viser at kommunen mener alvor i arbeidet med å rehabilitere og gjenåpne Oslos elver og bekker. Vi tenker spesielt på Alna gjennom helhetsplan for Groruddalen med et lovende oppstartprogram som også forutsetter åpen elv gjennom Kværnerbyen og Lodalen fram til Middelaldervannspeilet.

Vi nevner også det store arbeidet med planer for Hovinbekken i områdene Økern, Teglverkstomta, Ensjø og Klosterenga, og planene for bekkeåpning som del av utbyggingen i Gaustadbekkdalen sør og nord. Vi noterer oppstartingen av arbeidet med en vannbruksplan for Lysakerelva i et samarbeid mellom Bærum, Ringerike og Oslo kommuner som et positivt, nødvendig og etterlengtet tiltak.

Mens arbeidet med planer går for høytrykk også i 2009, ser vi ennå lite til arbeid i marken. Vi kan godt forstå behovet for en tidkrevende planlegging i forbindelse med den historiske omlegging av Oslo elvepolitikk, men vi håper at 2010 vil sette tydeligere spor i marken og i budsjettet.

Hovedinntrykket ved avslutningen av 2009 er at Oslo bystyres budsjett for 2010 avspeiler en klar vilje til å gjenskape det blågrønne årenettet fra Marka til Fjorden.

ARGUMENTER FOR GJENÅPNING AV VASSDRAG

- **”Ikke mer rør”**

Det er en rekke positive perspektiver ved gjenåpning og rehabilitering av Oslo-vassdragene kombinert eventuelt med anlegg av rensedammer eller våtmarker til behandling av overflatevannet.

- **Økologisk perspektiv**

Vann i et grønt miljø bidrar til å bevare og utvikle det biologiske mangfoldet på en helt annen måte enn adskilte ”grønne øyer”/parker i landskapet. I tillegg er det etter hvert kjent for de fleste, at livet i vannet - mikroorganismene, algene, vannplantene, bunndyrene, muslingene og fiskene – kanskje er de vesentligste og mest betydningsfulle innslagene i gjenskapte vannmiljøer. Dette omfattende livet som bidrar til å rense og holde vannet friskt, betyr kanskje i en større sammenheng, mer for oss og vår eksistens, enn vi til daglig erkjenner.

- **Byreparasjonsperspektiv**

Gjenskapte vannveier får både fram ”logikken i landskapet” og minner oss om kulturhistorie, næringshistorie og bevaringsverdige miljøer.

- **Estetisk/trivselsmessig perspektiv**

Folk flest og særlig grupper med begrenset aksjonsradius som eldre med stokk eller rullator, foreldre med barnevogn og særlig småbarn setter stor pris på å kunne oppleve vannspeil og vannbevegelse i sitt nærmiljø.

- **Helse - og rekreasjonsperspektiv**

Turfolk og trimmere og folk i matpausen fra arbeidsplassene har glede og nytte av ferdsel langs byvassdragene. Barn, familier med barnevogn og eldre som er litt dårlig til bens, kan ha kort vei til blågrønne miljøer i sitt nærområde.

- **Luftrensende/meteorologisk perspektiv**

Elve-/bekkedragene bidrar til drenering av luftstrømmer, vel og merke dersom luftpassasjen holdes åpen i en tilstrekkelig bredde.

- **Økonomisk perspektiv**

- Selvrensning av vann i lys og luft reduserer rensutgifter
- Rent vannløp gjør det lettere å registrere skadelige utslipp
- Mer overflatevann til vassdragene reduserer vannføringen til rensesystemet og bidrar til at renskapasiteten benyttes til bedre og mer effektiv rensing av det tungt forurensede spillvannet.

- **Flomdempende perspektiv**

Vannarealet som mottar og bremser opp flomvann ved stor nedbør eller sterk snøsmelting, blir da betydelig større. I disse endrete klimatider, vil dette være enda et viktigere poeng.

Er det noen som etter denne gjennomgangen er i tvil om at gjenåpning har store plussverdier?

VANN – LIV – BIOLOGI

Det er behov for en bred forståelse av begrepet ”biologisk mangfold”

- **Vann i elver og bekker er noe langt mer enn mengde væske i transitt mot havet!**

Elvene og bekkene med sine kantsoner representerer en verden av liv som vi til daglig ikke ser. Dette yrende livet danner grunnlaget for utvikling av høyere organismer og det plante- og dyreliv vi kan se og glede oss over. Det representerer også en vesentlig del av grunnlaget for vår eksistens. Vi opplever å møte økonomer og utbyggere som ikke helt har fattet konsekvensen av dette, og som gjerne synes det er ”all right” å kanalisere elvevannet via betongkanaler. At det også kan synes som om noen arkitekter og også offentlige saksbehandlere heller ikke har tilegnet seg dette grunnleggende natursyn, er vanskeligere å forstå. I den rehabiliteringsperiode for elver og bekker som Oslo by akkurat nå befinner seg i,

er det derfor viktig med en målrettet informasjon, der forståelse for og betydningen av at bærekraftbegrepet ”biologisk mangfold” og landskapsarkitektur løftes fram.

- **Fisk som spretter og biter på kroken - økt livskvalitet for de som ferdes langs elvene**

En egen arbeidsgruppe under ledelse av Runar Ovesen og Kjetil Lønborg Jensen i Friluftsetaten har fått til oppgave å lage en Forvaltningsplan for fisk i ferskvann i Oslos byggesone. Oslo Elveforum anser dette som et oppsiktsvekkende, positivt tiltak med sikte på å bidra til økt livskvalitet i byens nærfriområder.

- **Bredere faglig miljø for en bærekraftig utvikling**

Flere offentlige, halvoffentlige og private institusjoner viser nå betydelig interesse og forståelse for å verne og rehabilitere det blågrønne miljøet i Oslo. Det gjelder ikke minst tradisjonelt ”tunge” tekniske institusjoner som Norges Vassdrags- og Energidirektorat, Statens Vegvesen Oslo og Statsbygg. Vi gleder oss over det vannrelaterte arbeidet som gjøres ved Universitetet for miljø og biovitenskap i Ås, og over Oslo arkitektthøgskoles ”vann i by”-profil som utvilsomt vil få ringvirkninger i byens utbyggermiljø. Grønn Byggallianse, en sammenslutning av byens større utbyggere, viser vilje og betydelig kompetanse på området bærekraftig utvikling. Ecobox, et miljøforum under Norske Arkitekters Landsforbund, satser med de samme intensjoner. Dersom denne tendensen til økt miljøforståelse får fotfeste også i bredere kretser innen næringslivet, vil det være grunn til større optimisme.

Årsmeldinger fra elveforeninger og - grupper

Akerselva

Det har vært svært få reguleringsaker langs elven det siste året. Men det foreslåtte tårnbygg i Nydalen er vedtatt av bystyret, sågar med det høyeste alternativ (24 etasjer), trass i massive e- post protester fra så vel bydelspolitikere som en rekke andre høringsinstanser.

Den klart største sak i 2009 var høringsutkast til ny kommunedelplan for **”byutvikling og bevaring”** frem til 2025. Dette planforslaget er så vel geografisk som tematisk avgrenset; geografisk til indre Oslo, tematisk til det diffuse ”byutvikling og bevaring”. I dette ligger foruten et visst bevaringsaspekt primært en romslig adgang til økte bygge-høyder uten planfaglige føringer (mønehøyde, tilpasning til eksisterende bebyggelse osv.). Viktige planfaglige kategorier som f.eks. trafikksystem, barns oppvekstmiljø o.a. er ikke del av planforslaget.

Områdene langs Akerselva ble i kgl.res. 12.09.2001 omtalt som spesielt verneverdige, og på denne bakgrunn synes det naturlig at større deler av traseene langs elvestrengen ble lagt ut som konsolideringsområder. Nå legges nær hele traseen ut som utviklingsområde, og angis sågar som utviklingskorridor (”eike”) i et såkalt nav. For Akerselvas del går man altså fra en miljøplan for bevaring til en utviklingseike. Vi har derfor vanskelig for å se at planforslaget imøtekommer intensjonene i den kgl.res., slik man intenderer i det nærværende planforslag.

Høydeangivelse i utviklingsområder er stipulert til 30 m, men med romslig adgang til et høydetillegg på to etasjer (6-7 m) for ”spesielt gode prosjekter”. Som påpekt av byantikvaren vil fokuseringen på økte høyder bli en ren motor for riving av eldre bebyggelse. Selv om

eksisterende grøntområder langs Akerselva blir opprettholdt, trues dalgangen med å rammes inn av nybygg opp mot 40 m høyde, med markant skyggevirking fra canyon-høye fondvegger langs dalgangen. Trondheimsveien foreslås bibeholdt som historisk viktig struktur, mens Akerselva, hvor landets første industrialisering foregikk – er blitt en utviklingskorridor!

Miljøforeningen Akerselvas venner er sterkt kritisk til planens omfang og ambisjon om samtidig å kunne gå direkte ned i detaljtillatelse ved utbygging. Det er vanskelig å få oversikt over virkningene av en slik plan, og vi er svært kritisk til at områdene langs Akerselva legges ut som utviklingsområder. Medvirkningsaspektet er sterkt beskåret. Slik er planforslaget direkte i strid med Stortingets siktemål med plan- og bygningsloven. Og etter vår oppfatning kommer Akerselva – selv om den er vernet i Verneplan for vassdrag – spesielt dårlig ut i planen. Det er tydeligvis et bevisst valg fra kommunens side. Vi kan ikke se annet enn at dette er i strid med Stortingets vedtak om vern av Akerselva i Verneplan for vassdrag.

Øyvind Traagstad

Alna

Vår forrige årsmelding var full av optimisme. Gjennom Groruddalssatsingen, arbeidet med KDP Alna Miljøpark og en rekke politiske vedtak så det ut som om alle våre viktigste ønsker var i ferd med å bli gjennomført. Som de fleste er klar over er situasjonen nå en helt annen. Men la oss først se på det positive som har skjedd det siste året.

Turveier

Den siste biten turvei som manglet langs Tokerudbekken ved Grorud stasjon er nå ferdig. Det er også bygget flere hundre meter turvei langs Alna ved Terminalveien - nesten frem til punktet der den opprinnelige elven etter planene skulle møtt et nyåpnet elveløp. I Svartdalen/Fagerlia-området skulle arbeidet nå vært ferdig, men det er i hvert fall kommet i gang.

Alnaelva miljøpark

Plan- og bygningsetaten har gjort ferdig planforslag for KDP Alna Miljøpark. I forrige årsmelding fortalte vi at det skulle utarbeides mulighetsstudier for åpning av 10 av Alnas sidebekker. Disse mulighetsstudiene foreligger nå, og i tillegg til de 10 nevnte bekkene omfatter de en rekke av disse bekkenes egne sidebekker, samt et halvt dusin bekker som ikke inngikk i den opprinnelige bestillingen, men som ligger nær de andre bekkene, og er tatt med for helhetens skyld.

Høringsuttalelser

Vi har avgitt uttalelser i forbindelse med lokale og byomfattende reguleringsaker og planarbeid, bl.a. Ryenstubben 2, Breivollbyen, Planprogram for Breivoll-Alnabru, Forslag til Grøntplan for Oslo, Lagring av returafalt i Huken, Strømsveien 319, Brynsengfare 8, Garver Ytteborgs vei 83 og Helhetlig trafikkplan for Gamle Oslo. I forbindelse med reguleringsaker er det verdt å nevne at det nå ser ut som om Plan- og bygningsetaten nå har satt en stopper for planene om tårnbygg midt i elveløpet på Jøtulomt, som vi skrev om i forrige årsmelding.

Ridderleker

Også i år deltok vi i Furuset Allidretts ridderleker i Alnaparken.

Lysvandring - og vandringer i dagslys

Årets lysvandring gikk av stabelen 17. september. Igjen ber vi om forståelse for at vi ikke har plass i årsmeldingen til omtale av alle de gode frivillige kulturelle innslagene. I tillegg ble det arrangert flere vandringer i dagslys på våren. Opprinnelig var dette planlagt som et arrangement for de mange som har bidratt med underholdning under lysvandringen. Men det ble det like mye et forsøk på å gjøre flest mulig oppmerksomme på hvilken naturskatt de risikerte å tape hvis feil alternativ ble valgt for utbygging av Alnabruterminalen.

Terminalsaken

Den optimistiske og fremadrettede handlingsplanen fra forrige årsmøte har dessverre i stor grad blitt liggende i skuffen. Vi har først og fremst brukt tiden på en Davids kamp mot Goliat, i møte med motstandere som bruker profesjonelle lobbyister og politiske kontakter.

I sommer gikk politikere fra de tre største partiene i Oslo Bystyre ut og lovet to ting: At det på den ene siden skulle bli utbygging av terminal på NRF-tomta, og på den annen side også skulle bli plass for elveåpning og turvei. Da vi ble kjent med at det faktisk ble utarbeidet planer som ga rom for begge deler, trodde vi en stund at kampen var vunnet.

Så fort stortingsvalget var over, viste det seg imidlertid at bare ett av løftene skulle holdes. Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre gikk inn for kun utbygging av terminal, lukking av nye 170 meter av Alna i stedet for åpning, og ingen turvei. (Det siste kan selvfølgelig diskuteres. I bystyrets vedtak står det at det skal bygges turvei. Men "turveien" blir liggende som et fortau langs en utvidet, firefelts Alfasetvei.)

Dette ble gjort under henvisning til at det av hensyn til Nasjonal Transportplan er uhyre viktig at Posten får realisert sine terminalplaner. Nedbygging av Alna fremstilles nemlig som et miljøtiltak - man skal få mer transport fra vei over på tog. Bystyret fattet sitt vedtak 17. februar. En uke etter - 24.februar - gikk Posten ut og opplyste at de vil flytte store deler av godstransporten fra jernbane til bil. (Se "Posten dropper NSB", Aftenposten 25. februar).

Arbeidsgruppen Alna tilbake til Middelalder - Oslo

Alnaelva er i dag lukket fra Enebakkveien gjennom Kværnerområdet til sjøen. I 1925 ble den omlagt og vannet ledet i en rommelig fjelltunnel gjennom Ekebergfjellet ut i sjøen ved Kongshavn nedenfor Sjømannsskolen.

I 1998 etablerte Albert Nordengen sammen med Karsten Alnæs og Sigurd Hortemo arbeidsgruppen "*Alna tilbake til middelalder-Oslo*". Denne gruppen har reist og holdt tanken levende om å gjenåpne Alna gjennom Lodalen til Middelaldervannspeilet. Landskapsarkitektfirmaet INBY har skissert en plan som viser at dette vil være mulig uten å fjerne jernbanespor gjennom Lodalen.

I 2008 har Plan- og bygningsetaten bestilt et mulighetsstudium fra arkitektfirmaet Civitas A/S. De er kommet til at en gjenåpning vil være mulig, men forbundet med en del kostnader, mens landskapsarkitektfirmaet Linklandskap har lagt fram et studium som viser en mulig

gjenåpning av Kværnerfossen – et arnested for byens industrihistorie. I 2009 har vi merket oss at Byantikvaren har gitt positivt uttrykk for ønsket om å gjenåpne fossen.

Oslo Elveforum sentralt har arbeidet vis a vis tomteeierne i Kværnerområdet, Jernbanelverket og arkitektfirmaene med sikte på å legge til rette fremtiden for en gjenåpnet Alnaelv som så vidt mulig er en ”ordentlig elv” og ikke bare et dekorativt element eller en vannkanal. Vår visjon er at elveløpet gjennom Kværnerområdet og Lodalen utformes som ledd i et samlet økosystem fra marka til fjorden med turveifølge.

Tor Holtan-Hartwig og Sigurd Hortemo

Ellingsrudelva

Vi har hatt møter med interesserte lærere på Stasjonsfjellet skole med henblikk på å få til en **fadderordning** etter OEs opplegg. Lærer Tore Sætre, som nå er tilknyttet elvegruppa, har tatt med elever for å sonde punkter for målinger. Vi har ellers vært opptatt av bevaring og tilgjengeliggjøring av **mølle- og sagbruksruinene** ved Nuggerud.

På vår anmodning har Friluftsetaten i forståelse med Lørenskog kommune skiltet **turveien** fra Solheimveien til Karolinerveien nær elva på deres side. Det har blitt en bedre variant av turvei E13, enn langs fortauene på Oslosiden. Det gjenstår noe utbedring i det våte terrenget.

Byggingen av postterminalen på Robsrud har ført til anleggsvirksomhet nær elva og ved turvei på Lørenskogsiden, blant annet med støyskjermer. Lørenskog kommune planlegger i samarbeid med Vann- og avløpsetaten i Oslo en **vannpark** i Ellingsrudelva mellom Starveien og Lørenskog stasjon (Stasjonskrysset). I Lørenskog arbeides det nå med å ferdigstille en turvei fra Stasjonskrysset til Rådhuset langs Ellingsrudelva og Langvannet. Arbeidet er i gang.

Det er fortsatt et sterkt ønske at Elvåga nedlegges eller reduseres som **drikkevannskilde** for Oslos søndre bydeler. Først da vil Ellingsrudelva igjen kunne bli den perlen som den var før dammen ved Mariholtet sto ferdig i 1967. Skikkelig gjennomstrømning vil også være positivt for Langvannet i Lørenskog kommune som får sin tilførsel fra Ellingsrudelva. Lørenskog kommune er en pådriver i dette arbeidet.

Frithjof Funder

Frognerelva

Vassdraget er ca. 7 km langt, med Åklungene, Svartkulp og Sognsvannet som kilder i Marka. Hovedløpet er *Sognsvannsbekken*, som skifter navn til *Frognerelva* i Majorstuen-området. De viktigste tilløpsbekkene er *Risbekken* fra Båntjern i Vettakollåsen og *Gaustadbekken*, som får vann fra fem-seks bekkeløp i Sogn/Nordberg-hellingen.

Sognsvannsbekkens øvre løp ned til Rikshospitalet er markagrense og skille mellom jordbruksland på de tidligere Gaustadjordene i vest og Haugerudjordene i øst, der vi nå finner Norges Idrettshøgskole, Kringsjå studentby, skolene Nordberg og Kringsjå, Viken Energis trafo, Sogn senter for barne- og ungdomspsykiatri (SSBU) og Gaustad sykehus.

Ankerveien krysser bekken litt sør for Sognsvannet på **en grusdekket bro**, som er sunket ned pga. flom og erosjon. I forslag til Kommunedelplan for friluftsliv 2009-2012 har vi foreslått

rehabilitering eller ny bro. Fra broen går en sti/løype nordover til vannet og krysser et svært vått område, som er vrient å passere både til fots og på ski. Til kommunedelplanen har vi foreslått utbedring av stien.

Bekken renner stille gjennom krattskog og jordbruksland ned til SSBU, men er lite tilgjengelig. Den mye brukte turveien Sogsvannsveien ligger for langt fra bekkeløpet til at folk kan oppleve det. Oslo Elveforum ønsker å få laget en **enkel tursti langs bekken** fra Ankerveien og ned til der bekken krysser under turveien. Kommunen har stilt midler til rådighet via Friluftsetaten. I 2009 har plan- og kontaktarbeidet fortsatt. Turstien bør i nord bli koplet på den trimløypa NIH i 2003 fikk grovplanert i kantsonen mellom sitt område og bekken. Stien vil så gå gjennom en variert krattskog ned til LYN-banen, videre opp på Haugerudmorenen og gjennom skog og jordbruksland ned til SSBU. Alternativt kan turstien bli lagt på jordene på vestsiden fra skibroen over bekken, anlagt for NIH og LYN. Planene om et **klubbhus for LYN** blir ført videre. Det er opplyst at anlegget ikke kommer i konflikt med kantsonen ned mot bekken.

Vann- og avløpsetatens plan i to alternativer om et **høydebasseng i Vettakollåsen** var ventet til politisk behandling tidlig i 2009. Bassenget skal ligge i fjell et stykke sør for Båntjern, og utløpsledninger skal i ett alternativ gå i tunnel ned Sogsvannsveien – med utkjøring av masser i store volumer på midlertidig bro over Sogsvannsbekken. Vi er urolige for mulige skader på biotop, bekkeløp, kantsone og forurensing av livet i bekken – og vil følge saken.

Fra SSBU renner bekken frisk og vilter i foss og stryk. En blåsti følger vestsiden i variert terreng ned til Rikshospitalet, dit **Risbekken** kommer fra sin kilde i Båntjern og renner åpen som markagrensebekk mellom villastrøk på Ris og friområdene i Gaustadskogen. Langs bekkeløpet trengs opprydding av hageavfall, rustne gjerder og uheldig plasserte stolper.

Vannet i Sogsvannsbekken og Risbekken slår følge i kulvert under Ring 3 og munner ut i et underlig støpt ”basseng”, som kommunale etater burde forbarme seg over og gjøre mer tiltalende, gjerne som en dam. Dette er like ved Gaustad stasjon på T-banen, og via litt krokveier kan man vandre langs en livlig bekk forbi Byggforsk, Psykologisk institutt, Vinderen bo- og service- senter og Psykiatrisk klinikk ned til Rasmus Winderens vei. Vi har ønsker og planer om en mer **sammenhengende tursti** på den strekningen.

Ved **Vinderenfossen** har Friluftsetaten påtatt seg å vurdere bedre sikring og en lettere gangsti langs den flotte fossen, men arbeidet står litt i stampe av kapasitetsmangel. I flomvær deler bekken seg i flere løp gjennom det vakre edelskogsområdet ned mot Frøen. En mye brukt gangsti går fra Anne Maries vei til Slemdalsveien. Vi har foreslått at Oslo kommune sørger for å bli eier av denne viktige veilenken. Den erstatter et gammelt gjengrodd smett, som var skolevei fra Frøen til Vinderen, og som i 2007 ble ført tilbake til grunneierne.

Gaustadbekken møter Sogsvannsbekken her. Den har sine kilder i fem-seks småbekker i Sogn- og Nordbergområdet. Noen er åpne på korte strekninger, men de fleste er lukket. Vann- og avløpsetaten har prioriterte planer for rehabilitering av ledningsnett i området for å kunne sikre rent vann til **den planlagte gjenåpnede bekken** gjennom Gaustadbekkdalen.

Dalen er et meget aktivt byutviklingsområde for forskning og undervisning med Statsbygg som utbygger på vegne av Universitetet. Oslo kommune har pålagt utbyggerne å legge til rette for gjenåpning av det lukkede bekkeløpet i et grøntdrag med turvei gjennom dalen fra Blindern stasjon til Sogn kolonihager og Domus Athletica og Ring 3.

Utbyggerne følger opp. Langs Informatikkbygg 2, som nå reiser seg, kommer i 2010 et åpent bekkeløp med vannspeil – foreløpig med ”byvann”. Bekk og turvei skal fortsette ned forbi Forskningsparken og miljøforskningssenteret CIENS, men det siste byggetrinn her, Hus 5, trekker litt ut i tid. Blindern Vel sammen med Oslo Elveforum har vært meget aktive pådrivere sammen med utbyggerne for å finne gode løsninger for grøntdrag med åpen bekk og turvei i det trange rest-arealet langs bygningene.

I Gaustadbekkdalen nord er det kommet forslag til ny reguleringsplan for Universitetets utbygging, som omfatter inntil 85.000 m² nybygg, bl.a. et Life Science senter. I øst kommer gjenåpnet Gaustadbekk, rensedam og turvei i et bredt grøntdrag. Oslo Elveforum følger prosessen sammen med Blindern Vel og bydel Nordre Aker i Miljøforum for Gaustadbekkdalen. Utbyggere, brukere og lokale interesser møtes her og drøfter miljømål og virkemidler som skal sikre helhetlige løsninger av høy kvalitet i utviklingen av området. Vi har lagt vekt på at stedsutviklingen i området skal skje med en klar miljøprofil, og at det skal utformes og praktiseres **et godt miljøprogram** med biologiske hensyn både i bygge- og driftsperiodene. Miljøhensyn skal gis like stor vekt som funksjonelle, tekniske, estetiske og økonomiske hensyn. NIVA og flere forskningsinstitutter i Forskningsparken vurderer å få i gang et prosjekt for å studere byreparasjon ved gjenåpning av vassdrag med Gaustadbekken som pilot. UiO og UMB er interessert i prosjektet.

Fra Blindern stasjon renner Sognsvannsbekken åpen, men utilgjengelig forbi villahager på Frøen ned til T-banens sporområde på Majorstuen. Ønskedrømmen om gjenåpning av bekken tvers over sporene mellom Slemdalsveien og Sørkedalsveien er neppe realistisk, - heller ikke gjenskaping av de vakre Frøendammene, men Oslo Elveforum, prosjektet *Grønn rute*, lokale bydeler og velforeninger ønsker at det kan anlegges **åpne vannspeil** på utearealet i forbindelse med utbyggingen på sporområdene, og at man sørger for en fortsettelse av gang- og sykkelveien i *Grønn rute* fra Blindernaksen ned mot Frognerparken.

Fra bomstasjonen i Sørkedalsveien skifter vassdraget navn til **Frognerelva** som er åpen gjennom dammer, stryk og fossefall i Frognerparken, men forsvinner i en kulvert – og får et litt uanselig utløp i Frognerkilen, - en sørgelig skjebne elva deler med andre Osloelver. Nedenfor dammene i parken pågår en vurdering av parkifisering eller en mest mulig naturlig bevaring av områdene langs elva.

Sigurd Tønsberg

Gjersjøelva

Det ble i 2009 avholdt 20 sagdemonstrasjoner på oppgangssaga. Etterspørselen etter visninger er fortsatt stor. Flere har ringt i løpet av vinteren og forhørt seg. Som tidligere er det størst oppmøte når det er elvevandring etter sagdemonstrasjonen. Før sagingen blir det redegjort for Ljansgodsets over firehundreåriges historie. Under vandringen ser vi rester etter 4 oppgangssager, 2 kornmøller, kruttverk og 2 kraftverk. I tillegg ser en alt som er gjort for å få laks og sjøørret tilbake til elva for å gyte.

23. mai ble Langbygningen åpnet som lokalhistorisk museum. Dette er opprinnelig 4 enkeltstående arbeiderboliger på rekke fra ca. 1850. Disse ble i 1880 bygd i sammen og satt på ny etasje med 4 boliger. Bygningen eies av Fred Hallager Juul som stilte den nordre delen til disposisjon som museum. Etter 5 år med 1000 timer dugnad kunne vi 23. mai åpne

Langbygningen som lokalhistorisk museum. Det ble en flott åpning med mange besøkende og mye ros. Etterspørselen for å se museet er meget stor. Det har vært mange egne visninger, dessuten har det blitt fast rutine å gå opp til museet etter sagdemonstrasjonene. I museet har vi mange gamle bilder fra ca. 1910 som viser bygningene langs elva. Disse illustrerer mye av den aktiviteten som var langs elva og gir et godt innblikk i industrihistorien på Ljansbruket. Etter at publikum har sett bildene er det mye lettere å gå langs elva i etterkant og formidle historien.

For Oppegård kommune har det vært Follo museum i Drøbak som har vært kommunens museum. Mange har opplevd dette som litt for fjernt. Etter åpningen har mange ringt og tilbudt gamle gjenstander som de gjerne gir bort dersom det kommer til glede og nytte lokalt.

Etter åpningen har grunneieren gitt oss 2 nye leiligheter til disposisjon. Disse fungerer nå som lager, men på sikt så kommer vi nok til å restaurere også disse slik at de kan brukes som museum.

Fisket var i 2009 like godt som året før. Det gikk opp mye fisk og vi fikk gode muligheter til å beskue den årlige kampen om de beste gyteplassene. Etter grusingen i 2008 har gytevilkårene blitt mye bedre og vi håper dette resulterer i enda flere fisk i årene som kommer. Når vi har åpne fiskedager for barn og ungdom har vi bestandig godt besøk selv om vi ikke alltid får fisk ved slike anledninger. Gjennom hele sesongen ble det fisket opp ca. 40 fisk, hvorav den største var på 2,5 kg.

Harald Lundstedt

Hoffselva-vassdraget – med Makrellbekken

Dette vassdraget har flere navn på veien fra marka til fjorden: *Skådalsbekken* fra Frønsvollsmyrene og *Styggedalsbekken* fra Øvresetertjern renner ned gjennom villaområder til de møtes nord for Holmendammen. *Holmenbekken* renner videre ned til Smestaddammene, der vannløpet skifter navn til *Hoffselva*. Nær gamle Hoff gård kommer *Makrellbekken* innpå med vann fra Holmenkollen/Besserud. Til Plan for friluftsliv 2008-2012 har vi understreket ønsket om en tursti på vestbredden til den bortgjemte fossen i Styggedalsbekken mellom Dagaliveien og Ankerveien.

I 2009 har ledelsen i Oslo Elveforum arbeidet med saker i Hoffselva-vassdraget på vegne av en desimert Hoffselvgruppe og har skrevet årsmeldingen. Elvegruppen ble nyorganisert i desember med flere engasjerte lokale krefter og er i arbeid fra januar 2010 med møtested i Ullern frivilligsentral og ledet av Odd Solvang (post@oddsolvang.net.)

Det nye *Holmenkollen nasjonalanlegg* har påvirket bekkene i det øverste løpet på flere måter: *Besserudtjernet* blir ikke som før pga. det dypere unnarettet i ny Holmenkollbakke, men det blir fortsatt tidvis vann der. Til erstatning er det laget et nytt tjern ovenfor anlegget, og Skistua er flyttet dit. Nye trasèer for løypenett med større bredde tar skog og krysser små sigebekker og hovedløp. *Midtstubakken* gjenoppstår, og på sletta får Styggedalsbekken en stor dam og et bredere løp. Oslo Elveforums høringsuttalelse melder bekymring for stort anleggsarbeid, økt massetransport med risiko for avrenning til bekker, også fra nye store snødeponier, bl.a. nær Bomveien og skiløypa ved Frønsvollstråkka.

Til Plan for friluftsliv 2008-2012 understreket vi ønsket om en tursti på vestbredden til den bortgjemte fossen i Styggedalsbekken mellom Dagaliveien og Ankerveien.

Hoffselva er gjemt i rør under 'miljølokket' på Skøyen og E18, og åpen, men er sterkt urbanisert mellom ruvende bolig- og næringsbygg på Karenslyst-området. Også her har byutviklingen omskapt en vakker byelv til et bortgjemt og sterilt vannløp under vei og jernbane fra rundkjøringen på Skøyen til osen på den historiske byløkken Karenslyst.

Her er det i 2009 arbeidet med en ny reguleringsplan (vedtatt februar 2010) med spesialområder for bl.a. friluftsområde i sjø, båttopplag og roareal. Den gir byens roere og padlere en ca 1000 meters bane for rosport i Bestumkilen. Dette kan kreve utgravinger nær osen. I kommentar til planen ba OE om sikring av elvebredder og vandringsvei for anadrom fisk, bl.a. sjøørret som gyter i Hoffselva.

Et utslipp fra en kjemisk bedrift på Hoff førte dessverre til fiskedød, og et stort antall døde sjøørret og skrubbe ble funnet på en rist nær Skøyen. Konsekvensene av skadene er tatt opp med forurenseren. Heldigvis er det fortsatt fisk å se nær gyteplassene lenger opp, men elva trenger våkent tilsyn.

På det nybygde Skøyenhagen bolig- og kontorområde har utbyggerne, som lovet, opparbeidet en bra gangvei på østbredden av elva med bro over. På vestbredden er det en god offentlig gangvei med grusdekke nesten opp til Hoff holdeplass på Bærumsbanen. Med litt omvei kan man nå den gamle trikkesløyfen, der har elva to åpne partier. Forbi utvidelsen av EDB-komplekset er det nå laget en god, gruset gangvei opp til en gangbro over mot vestre bredd. Her er elvas vakreste område. De siste 50 meter av turstien opp mot Engebrets vei krever unge ben og god balanse. Ønsket om utbedring er meldt inn til Plan for friluftsliv 2008-2012.

Videre oppstrøms er det gangsti til Hoffsdammen, som stadig gror mer igjen, og muligheter for rehabilitering er verd et nærmere studium. Det går en tursti øst for elva til den dramatiske Dronningfossen. Til planen for friluftsliv har vi også foreslått en kort sti fra Hoffsvæien bort til den spennende fossen og møtet med Makrellbekken, som flere bør få oppleve. For at vandrere skal slippe å gå langs bilvei opp til Smestaddammene, har vi også minnet om bedre løsninger for vandring og opphold ved nedre Smestaddam (Bjørnebodammen), som er en naturperle, og en mulig passasje gjennom skaret opp til øvre Smestaddam som er godt vedlikeholdt og et populært rekreasjonssted.

Makrellbekken

Den talemålforvanskede *markskillebekken*, altså grensebekken mellom gårdene Huseby, Smestad og Holmen begynner som *Besserudbekken* og blir berørt av nytt nasjonalanlegg. Bekkeløpet ned gjennom villastrøket i åsen ned mot Huseby er garantert å få vann fortsatt.

Nede ved Huseby er det ting i gjære: Gamle planer om en motorvei fra Slemdal/Voksen opp til Bogstad er heldigvis skrinlagt, og den båndlagte traseen er nå ledig for annen bruk. Storparten blir nok friområde med turvei, og det kan bli lagt til rette for gjenåpning av det nedgravde bekkeløpet *Hoffseterbekken*. Vi hilser det velkommen og vil følge med på de videre planer både nordover og nedover mot Makrellbekken stasjon.

Njårds planer om hoppbakke, skileik, natursti mm. i friområdet langs bekken ned mot Smestad er hilst velkommen av Oslo Elveforum, men vi har gitt mer kritiske uttalelser til planene om et "Njård Livsstilsenter" på dagens friområde nær Njårdhallen, der det går turveistrekk både mot både nord og vest, og avstanden til bekken er kort.

Sigurd Tønsberg

Hovinbekken

Isdammen

Etter kommunens kjøp av Isdammen ved årsskiftet 2008/09 har stedet vært i flittig bruk, selv om ytre vedlikehold foreløpig er det som er gjort med hovedhuset. Lokalbefolkningen bruker Isdammen som utfartssted og møter opp med stor deltagelse ved alle tilstelninger i bydelsregi, hvor vi i Oslo Elveforum for øvrig er med som arrangør. I 2009 har det vært følgende arrangementer:

Søndag 14. mars stor aktivitetsdag i forbindelse med kulturminneåret 2009. Ragnar Høvik demonstrerte isskjæring og fortalte om isproduksjon. Filmen om Øvre Isdam ble vist. Det var pølse- og kaffekos og for barna ble det arrangert isfiske og skirenn.

Søndag 30. august var det Friluftslivets høstarrangement, denne gang med sommeraktiviteter som kanopadling og natursti, og selvfølgelig bålkos.

Torsdag 10. september var det bekkevandring fra Økernbråten til Isdammen. Høydepunktene denne gang var korsang i gangtunnelen under Trondheimsveien, huldrespill på fiolin i Bekkedalen og avslutning på Isdammen med musikk og sang til langt på kveld ved bålet.

Bjerkedalen

Planene for Bjerkedalen vannpark er videreutviklet ved Dronninga Landskap AS og kommer til å bli en stor attraksjon for befolkningen i vid omkrets. Gjennomføringen skal skje i tre trinn med gjenåpning av bekken som første etappe. Arbeidene med den vil bli påbegynt over sommerferien 2010.

Teglverkstomta og Ensjøbyen

Ny reguleringsplan for Teglverkstomta med det store damanlegget og skolen er under utarbeidelse. Dammen skal fungere som sedimenteringsdam for rensing av det vannet som skal renne videre som åpen bekk ned i Ensjøbyen og bli det store miljøinnslaget i den nye boligbyen. Dette må samordnes i en terminplan med snarest mulig ferdigstilling av rensedammen.

Jordal og Klostrenga

Det fins planer for gjenåpning av Hovinbekken fra Jordal Amfi og helt ned mot Grønlandsleiret, og målet er å få dette gjennomført innen en femårs periode. For nedre del, Klosterenga, har kunstnerisk leder for parken, Bård Breivik, fått en tildeling fra Fondet for byens forskjønnelse. I første omgang blir det brukt til å få til en raskere gjennomførbar forenkling av det opprinnelige prosjektet, men med vekt på gjenåpning av bekken.

Karsten Sølve Nilsen

Mærradalsbekken - fra Bogstad til Bestumkilen

Mærradalsbekken har sine øverste kilder i Voksenåsbekken, som renner dels åpen, dels lukket i villahager ned gjennom brattlandet vest i Holmenkollåsen og Voksenlia mot det århundregamle jordbrukslandet til Voksen gård. I det fine edelskogområdet der kommer Voksenbekken innpå fra Ankerveien ved Bogstad camping. En hyggelig turvei følger bekkeløpet videre sørover til Jarbakken i Hovseterdalen, der bekken forsvinner i en rist og er lukket ca 800 meter videre. Historisk BLÅ LISTE viser at det her også kommer to lukkede sidebekker fra øst, Grinibekken og Jarbakkbekken, som kan bli vurdert for gjenåpning.

I Hovseterdalen lå seteren til Hoff (Hov) gård og flere husmannsplasser inntil utbyggingen av Hovseters boligblokker i 1970-årene. Bekken ble da lukket med utgravde masser derfra, og omgjort til et grønt friareal med balløkker og skibakker og en god turvei. Bekken renner fortsatt like under grønnsværet, og Mærradalsgruppen i Oslo Elveforum ønsket å få vurdert om det er mulig å gjenåpne noe av bekkeløpet gjennom Hovseterdalen. Sammen med Røa bydel og Røa Vel engasjerte de et team av landskapsarkitekter, som i 2002 utarbeidet rapporten *Hovseterdalen – "Skisse for natur- og miljøpark"*. Den bygger bl.a. på en idéskisse fra 1998 om en helhetsplan for Hovseter med tanker om en økologisk sone i Hovseterdalen. Planene er fortsatt aktuelle, og åpningsønskene bør på ny drøftes med bydel Vestre Aker og etatene.

Bekken går skjult under Østeråsbanen og Sørkedalsveien og starter sitt åpne løp gjennom Mærradalen her med en frisk foss. Dalen har bratte lier og en rik vegetasjon velkjent av botanikere. En turvei følger bekken ned til Ring 3 og Radiumhospitalet. Den øverste delen går under kraftledningene og ryddingen av vegetasjonen belaster terrenget med mye etterlatenskaper. Denne delen inngår også som en del av Gardens lysløype. Turveien herfra og ned til Ring 3 og Radiumhospitalet har tidligere vært flott og belyst, men bortkobling av lys og manglende vedlikehold av veien gjør den ufremkommelig vår og høst. Strekningen er riktignok oppgradert med nye, flotte broer de siste årene, men det er et stort behov for grusing og bortledning av sidebekker for at turveien skal gi god bruksglede.

Mærradalsbekken er lukket under Ring 3 og åpen igjen langs villahager på Ullern, Abbedien og Bestum. Her er det de siste årene kommet nye villaer både oppå og helt inntil bekken, Dette bidrar til at den i sin tid påtenkte sti mellom Ring 3 (Ullernchauséen) og St. Edmunds vei nå er umulig å gjennomføre, men bekken kan ses i en stor slukt ved St. Edmunds vei.

I den nederste delen av bekken, rett nord for E-18 (ved VAVs målestasjon), har det vært en ganske stor dam som nå er i ferd med å gro igjen. Dette er et område som har stor historisk verdi, og kommunen bør satse på rehabilitering og sikre området mot nedbygging.

Til slutt skjules bekken under E18 ved Maritim og renner ut i Bestumkilen.

I 2008 kom det også opp et forslag om å etablere sykkelvei gjennom dalen fra Bogstad til Radiumhospitalet. Selv om turveien i dag fint kan benyttes for syklistene i sommerhalvåret, vil en opprusting med et bedre dekke nok gjøre at flere vil benytte denne ruten. I dag er det mange som bruker traseen til og fra jobb. Og det er her, som andre steder hvor syklende og gående benytter turvei, viktig at tilstrekkelig hensyn utvises.

Mærradalsbekken har de siste årene ved flere anledninger vært eksponert for betydelig kloakkutslipp i de øvre deler. Dette medførte lukt og grumsete vann inntil VAV ble oppmerksomme på dette og fikk rettet på problemet etter noe tid.

Kjell Fr. Jacobsen

Miljøprosjekt Ljanselva

Reguleringsvedtaket i Oslo bystyre juni 2003 for Ljanselva er basis for videre arbeid. Et ca. 100 meter bredt grøntområde er sikret på begge sider av Ljanselva fra Skraperudtjern til Bunnefjorden, dels som friområde, dels som naturvernområde. Arealet for dette artsrike naturområdet, som nå er sikret for fremtidens generasjoner, er like stort som Ekebergsletta.

Overføring av vann fra Nøkle vann til Østensjø vann. Konesjon for fortsatt overføring av vann fra Nøkle vann til Østensjø vann er innvilget Oslo kommune av Norges Vassdrags- og Energidirektorat begrenset til høsten 2013. I mellomtiden er Ljanselvdraget sikret en minste vanntilførsel, som i gitte situasjoner i tørkeperioder prioriterer Ljanselva.

Aktuelt informasjonsmaterieill. Et *turkart* over Ljanselva med historiske opplysninger selges for 30 kr, et *kulturvandringsshefte* med mer utfyllende stoff for 50 kr, og en 20 minutters *video* om Ljanselva kan skaffes for 125 kr.

Aktiviteter i Miljøprosjekt Ljanselva i 2009

Sagstua og Sagløkka. Vi gleder oss over Sagstua som lærings- og opplevelsessted for barn og voksne. Oslo kommune eier stedet. Miljøprosjekt Ljanselva er leietaker. En rekke barnehager i distriktet benytter Sagstua. Den er også i bruk som kurssted for lærere. Her fins utstyr til friluftsvirksomhet til gratis utlån i samarbeid med Oslo og Omland Friluftsråd. Tilrettelegging av undervisningsopplegg er gjort ved dugnad. Stedet blir også brukt til hyttetur for distriktets barnehager.

Kulturbeite. Etter inspirasjon fra Selskapet for Norges Vel og Friluftsetaten og med hjelp fra Nordstrand Rotary og foreningen ØX har arbeidet med rydding av området for hestebeite fortsatt. Det gjenskapte kulturlandskapet avgrenses dels av en ekte Valdres-skigard bygd av elever ved Kastellet og Rustad skoler og dels av et enkelt strømgjerde.

”Lokalt eierskap”- skolene adopterer elva. Ryddingen langs elva, som de seneste år har foregått i et samarbeid med Ruskenaksjonen, er fra 2007 organisert lokalt. Skolene ved vassdraget har gjort avtale om adopsjon, og skoler og barnehager har ryddet ”sitt” område av en elvestrekning på selvvalgt tidspunkt, men under koordinering fra Miljøprosjekt Ljanselva og med moralsk og praktisk støtte av nærmeste velforeninger/borettslag. Vi konstaterer med glede at det nå er mye mindre søppel å finne langs elva enn i tidligere år. Behovet for assistanse fra Friluftsetaten for bortkjøring av avfall er redusert tilsvarende.

Skolenettverk langs Gjersrudvassdraget. Det er tatt initiativ til forsøksvis å etablere et skolenettverk med oppgave å overvåke vannkvaliteten i denne viktige delen av Ljanselvdraget. Interessante og betydelige forurensningskilder er motorveien E6/E18, Enebakkveien, Ljabruveien, Åsland pukkverk, Åsland snødeponi, Grønmo miljøstasjon og

Klemetsrudanlegget. Vi konstaterer at ørreten er på vei til å etablere seg i Gjersrudbekken et stykke ovenfor Ljabru. Skolene har fått måleutstyr og lærestoffet "Vanndektivene" (se mer på www.osloelveforum.no) med link til Vann- og avløpsetatens hjemmesider.

Kulturminnevern. En arbeidsgruppe er i arbeid for å aktualisere registrering og vern av kulturminner langs Ljanselva på den "gule liste". *Lasse Heimdal* leder gruppen som også har representanter fra Søndre Aker Historielag og bydelene Søndre Nordstrand og Nordstrand.

Fysiske tiltak. Tiltak for å bedre fiskelivet nederst i Liadalen – stabilisering av kantsonen og utlegging av gyttegrus - er ført videre av elever og lærere på Natur vg skole. Spørsmål om å iverksette tiltak for å hjelpe fisken opp Møllefossen i Liadalen er tatt opp med Friluftsetaten.

Turstier mv. En hovedsak i Ljanselvarbeidet er ønsket om anlegg av en turvei mellom Kantarellen og Skullerudkrysset ved Sagløkka. Miljøprosjekt Ljanselva har skissert en plan med sikte på føring av turstien syd-øst for og utenom "urskogen" på parsellen mellom Kantarellen og Leirskallbråten. I 2008 ble første del på 600 m fin, gruset turvei bygd! En km gjenstår. Dugnadsarbeid med anlegg av tursti langs Prinsdalsbekken nord har fortsatt i 2009. Turparkeringsplassen på Sagløkka ble i 2009 utvidet til tredobbelt kapasitet med hjelp fra Hafslund og med stor velvilje fra tomteeieren som er Kreftforeningen.

Forskercamp 2009 i regi av Ungt Entreprenørskap ved skolene Lambertseter vg., Bjørnholt vg og Kastellet gs. Vi har bidratt med forskningsoppdrag med relasjon til Ljanselvvassdraget.

Aktuelle høringer. De viktigste har vært sakene om Leirskallen idrettshall med manglende p-dekning og veiløsning, skytebane i fjelltunnel på Åsland, kreativ overvannsbehandling på Bjørnåsen for å sikre vann til Seterbråtbekken og Bjørndalbekken, Postdammens bevaring for å sikre det biologisk mangfoldet og uhjemlet overdekking av Dalsbekken.

Elvevandring. Miljøprosjektet Ljanselva har stilt med guide ved en rekke elvevandring.

Miljøprosjekt Ljanselva - Prioriterte fremtidige oppgaver

I tillegg til de to grunnleggende oppgavene:

1. Utvikle oppvandringen av sjøørret til elva.
2. Hjelp skoler til opplevelser og læring i friluft,

vil vi legge vekt på:

3. Overvåke og bevare vannmiljøet i Gjersrud-Stensrudområdet
4. Fortsette arbeidet for turvei fra Ljabru til Skullerud syd-øst for den verneverdige "urskogen", fullføre bygging av turstien langs Prinsdalselva, anlegge tursti langs Stensrudbekken fra Maurtueveien til Stensrudtjern og turvei langs Fjellklangveien fram til trikkesløyfa ved Ljabru.
5. Gjenåpne Ljanselva langs Ljabruveien ved Hauketo og åpne Lusetjernbakkens nederste del, en del av Lusetjernet og en del av Ravnåsdammen, Lambertseter-bakkens utløp og mindre strekninger langs Dalsbekken, restaurere bekkemiljøet omkring Holmliaparken og i Rosenholmområdet.
6. Videreføre kulturminneprosjektet og vedlikeholde skiltene langs kulturstien. Noen utvalgte kulturminner merkes spesielt, listeføres på Byantikvarens gule liste og vurderes konserververt. Steindemningen vest for Trollvannene ved Stensrud restaureres.
7. Verne, utvikle, registrere og listeføre på nettet det biologiske mangfoldet langs elva.
8. Bidra til å videreutvikle ordningen med elveadopsjon/lokalt eierskap slik at bolig-sameier og skoler finner hverandre i et samarbeid.

9. Bidra til å få fram kulturlandskapet ved å utvide kulturbeitet på Sagløkka.
10. Bidra med informasjon om riktig vern og bruk av vassdraget til beboerne.
11. Lage en visjonsplan for Sagløkka og området ved motorveibroen – ”Nordstrands Østmarkaport” og for Prinsdalsbekken. Vedlikeholde turparkeringsplassen.
12. Et ”stille område” åpnes for bevegelseshemmede – gjerne med en sittebenk.

Tor Holtan-Hartwig

Lysakervassdragets venner (LvV) – Lysakerelva øvre del

Aktiviteter

Kåseriet etter årsmøtet 2009 var ved Hans Arne Nakrem fra Geologisk Museum over tema *Hvordan Oslo-området ble til* tiltrakk flere nye medlemmer til foreningen.

Årets største innsats var vårkurset ”Bli kjent med Lysakerelva” som gikk over tre kvelder fulgt av kveldsturer langs to elvestrekninger. Om høsten ble det arrangert en tur

Skansebakken-Nedre Fjølhytta-Slora med innslag om geologien.

Borreaksjonen begynner å få merkbar effekt, men Oslo kommunes forvaltning bidrar heller til økning i antall planter enn en minskning.

Samarbeid med skoler

Rundt skolestart ble det arrangert to aktivitetsdager på sletta på Lysejordet med natursti og oppgaver for Montessori skole Lyse og for Aktivitetsskolen på Lilleaker.

Initiativet fra Bo Wingård til en vassdragspris samlet i løpet av høsten tilstrekkelig interesse for å planlegge oppstart høsten 2010.

Samarbeid med etater

Mest gledelig har vært et (bokstavelig) gjennomslag for kulverten under T-banen og veien ved Jarfyllingen. Den nye passasjen åpnes 11. mai 2010.

NVEs tillatelse til vannuttak for snøproduksjon ble påklaget til Fylkesmannen fordi den gir Tryvann skisenter lov til å ta ut inntil halve vannet i Sørkedalselva ved den lave vannføringen som er vanlig gjennom det meste av vinteren. LvV ber om at uttaket begrenses til maks 25 % av vannføringen.

Samarbeidet med Vann- og avløpsetaten som er ansvarlig for en stor vannledning som skal legges tvers over Oslo og Bærum har vært eksemplarisk, og LvV er inkludert i den videre utviklingen av prosjektet.

Overfor Friluftsetaten har LvV uttrykt sin bekymring for den manglende fremgangen med kommunedelplanen for vassdraget.

Media

Tre utgaver av Fódnytt (nr. 15, 16 og 17) ble sirkulert i februar, mai og november til medlemmer, skoler, samarbeidspartnere, medier, etater, politiske partier og private organisasjoner med interesser langs vassdraget. Websidene med domenenavn *lvv.no* er opprettholdt men med små besøkstall.

Høringer og uttalelser

I 2009 sendte LvV inn uttalelser om: 1) reguleringsplan for Lilleakerveien 4; 2) reguleringen av Granfoss-tomta i Bærum; 3) vannuttaket fra Sørkedalen til snøproduksjon, 4) reguleringsplanen for utvidelse av Tryvann vinterpark.

Organisasjon

LvV er fremdeles en liten organisasjon. Medlemstallet var ved årsskiftet, på 277 personer pluss 3 organisasjoner. Dette er en nedgang på 5 prosent fra året før.

John Tibballs

Lysakerelva- nedre del

Fangstsesongen 2009. Dette ble et normalår i forhold til fanget fisk. I underkant av 70 kg. laks og 30 kg sjørret. Antallet fiskere som løste kort i Lysakerelva var 49.

Dette året har vi fått laget nye luker og sveiver til laksetrappa, og vi har forsynt disse med låser. Det ser ut til at dette har minnet forsøk på tyvfisking i trappa.

Sollerudstranda skole har dette året fått bevilget 40 000 kroner fra statens fiskefond til innkjøp av elektrisk fiskeapparat. Dette vil gjøre stamfiskingen etter laks og sjørret langt enklere.

Konsesjon. Fylkesmannen i Oslo/Akershus har gitt skolen konsesjon til drift av eget klekkeri for produksjon av laks og sjørret. I konsesjonen ligger det også tillatelse til å slippe ut inntil 20 000 laks og sjørret ovenfor nåværende lakseførende del. Yngelen skal slippes i området mellom Fåbro og Jarfossen. Dette er svært gledelige nyheter, og gir muligheter for at elva kan produsere mer yngel enn tidligere.

Området under Drammensveien. I lengre tid har vi vært plaget av parkering av et stort antall biler under brua. Disse har delvis forhindret adkomsten og tilgjengeligheten for turgjengerne. En person hadde faktisk i en periode bosatt seg der sammen med hunden sin. Vi har tatt opp disse forholdene med næringsvellet, og dette resulterte i et møte med Statens vegvesen og Oslo kommune. Det var bred enighet om at denne praksis med parkering måtte stoppes, og det ser nå ut til at det vil bli satt opp en bom med det første.

Ungdommens elveservice. Sollerudstranda skole har vært i kontakt med Oslo Elveforum og Rusken-generalen og luftet noen ideer i forbindelse med planer om å starte opp en elevbedrift som skal ta på seg forskjellige ryddeoppdrag, søppelfjerning, kvist/buskfelling, prøvetaking o.l i de forskjellige elvene i Oslo. Vår rektor har imidlertid nylig sagt opp sin stilling, og den sedvanlige forutsigbarheten er ikke lenger til stede. Dette har ført til at disse planene er blitt liggende litt på is inntil vi vet mer om bemanningssituasjonen neste skoleår. Vi har tro på at dette kan bli et meningsfullt prosjekt for elevene å være med på.

Rune Sæthren

Østensjøvannet - Østensjøvannets Venner (ØVV)

Fjernvarmeledningen fra Klemetsrud til Sentrum ble åpnet og innviet i juni. Kryssingen av Østensjø miljøpark ble gjennomført på en naturfaglig tilfredsstillende måte og så langt vi i dag kan bedømme situasjonen har både verneverdiene og det biologisk mangfold blitt ivaretatt. Som avbøtende tiltak bygget Hafslund bl.a. en gangbro fra parkeringsplassen i sør mot Bogerudmyra.

Kulturlandskapsprosjektet med sauebeite på Bakkehavn ble videreført med slipp av sauer i mai 2009 innenfor et området som i løpet av høsten 2007 og våren 2008 ble inngjerdet til formålet.

Bystyret har verken for 2009 eller 2010 bevilget ekstra midler til å iverksette større tiltak i henhold til forvaltnings- og skjøttsplanene, noe foreningen har tatt opp med både Friluftsetaten og Byrådet. Friluftsetaten har likevel gjennomført en rekke tiltak innenfor sine ordinære budsjetterammer som for eksempel utbedring av turveien vest for Bogerudmyra, rehabilitering av den gamle broen over Bølerbekken i Valborgs vei (oldtidsveien) og etablering av ny trebro ved Bølerbekkens utløp.

Fremmede plantearter ble gjennom arrangerte samlinger fortsatt i 2009, men også ved oppfordring til alle medlemmer, bekjempet i Østensjøområdet miljøpark i samarbeid med Friluftsetaten. Det var særlig russekål og kanadagullris, men også parkslirekne, kjempespringfrø og kjempebjørnekjeks som på denne måten ble fjernet.

Informasjon

Systematiske fugletellinger startet i 1991 og i 2009 ble 134 arter observert. Antall fuglearter observert gjennom tidene er nå oppe i 221. Befaringer med Fylkesmannen ble gjennomført, ikke minst med sikte på tiltak for å verne fuglelivet og skjøtsel for å skape gode hekkeforhold.

Medlemsbladet *Sothøna* er utgitt med to nummer og er distribuert til foreningens ca. 2800 medlemmer samt til de sentrale etatene og andre som vi anser som viktige kontakter. ”Brevdua”, et infoskriv til medlemmene er også utgitt to ganger. Hjemmesidene holdes jevnlig à jour. Det har for øvrig vært mye stoff om Østensjøområdet miljøpark i lokalpressen.

I tillegg har det vært avholdt en rekke medlems- og publikumsrettede aktiviteter, deltakelse i Bydelsdagen 2009, den årlige Østensjødagen, lokalhistoriske vandringer, turer med fugletitting og flaggermusnatt i samarbeid med flaggermusgruppen i Norsk Zoologisk Forening.

Østensjøvannets Venner har jevnlig møter med Friluftsetaten, Vann- og avløpsetaten, miljøvern-avdelingen hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus og eierne av Østensjø og Abildsø gård. ØVV er representert i Rådgivende utvalg for Østensjøområdet miljøpark i regi av Friluftsetaten.

Sammen med Østensjø historielag og Deichmanske bibliotek har foreningen videreført prosjektet *Østensjø lokalhistoriske bilder* som er tilgjengelig for allmennheten på internett.

Østensjøvannets Venner har møtelokaler i stallen på Abildsø gård, som er restaurert til møtebruk.

Utfordringer

Aktuelle utfordringer er for tiden bl.a. fortsatt arbeid for renere vann. Vannkvaliteten er ”meget dårlig”, mens målsetting om bedre kvalitet er ”dårlig” etter Klima- og forurensningsdirektoratets (Klifs) vannkvalitetssystem. Renere og mer oksygenrikt vann fra tilløpsbekkene er nødvendig slik at Østensjøvannet kan klare seg uten overføring av vann fra Nøklevann. I vintre med stabilt kaldt vær uten smeltevann er det særlig kritisk for oksygenmetningen som i ekstreme tilfeller kan føre til fiskedød. Arbeidet med

bekkeåpningsprosjekter, bl.a. Østensjøbekken fra Mølledammen til Bryn Senter, ble spesielt behandlet i forbindelse med høringsuttalelsen til Alna miljøpark. I høringsuttalelsen om Grøntplanen ble også åpningspotensialet grundig behandlet for flere andre gjenåpninger. Drift og videre utbygging av idrettsanlegg (kunstgressbaner) i området har vært diskutert med berørte parter inklusive Idrettsetaten.

Arbeidet med å få oversikt over det volummessige tilløp og avløp i Østensjøvannet som en løsning på vannstandsreguleringen har vært høyt prioritert, ikke minst i forbindelse med uønsket flom i hekketiden. Dette prosjektet, også kalt vannregimet, er under utredning av Nordconsult på oppdrag fra Friluftsetaten. Rapport er ventet på våren 2010 med anbefalte tiltak for bedring av vannregimet i Østensjøvannet.

Amund Kveim og Leif-Dan Birkemoe